

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Verbindingsriolering Savooistraat – Louise- Mariestraat afwaarts

(Ronse - Maarkedal, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2020E427
03/07/2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Kris Van Quaethem

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert nv.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.1	Onderzoeksopdracht.....	10
1.1.1	Doelstelling.....	10
1.1.2	Onderzoeksvragen	10
1.1.3	Juridische context	11
1.1.4	Randvoorwaarden	11
1.1.5	Archeologische voorkennis van het terrein	11
1.2	Werkwijze en strategie	12
1.2.1	Methode	12
1.2.2	Fysisch geografische situatie	12
1.2.3	Historische context en bekende archeologie.....	12
1.2.4	Archeologische indicatoren	12
1.2.5	Verstoringshistoriek.....	13
1.2.6	Introductie tot het projectgebied.....	14
1.2.6.1	Ruimtelijke situering.....	14
1.2.6.2	Geplande werken.....	15
1.3	Assessmentrapport.....	20
1.3.1	Fysisch geografische en geologische situatie	20
1.3.1.1	Landschappelijke situering	21
1.3.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	24
1.3.1.3	Quartaire lithostratigrafie	25
1.3.1.4	Bodemvormingsprocessen	26
1.3.2	Historische en archeologische voorkennis.....	27
1.3.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	27
1.3.2.2	Cartografische bronnen	27
1.3.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	34
1.3.2.4	Archeologienota's	40
1.3.2.5	Recente geschiedenis en huidige gebruik	40
1.4	Synthese	42
1.4.1	Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed	42
1.4.2	Beantwoording onderzoeksvragen.....	44
1.4.3	Samenvatting	45
2	Bibliografie.....	47

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart (Bron: NGI)	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 1 (Bron: Geopunt) ..	8
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 2 (Bron: Geopunt) ..	8
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 3 (Bron: Geopunt) ..	9
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 4 (Bron: Geopunt) ..	9
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 5 (Bron: Geopunt)	10
Figuur 8: Topografische kaart met aanduiding plangebied (detail) (bron: NGI).....	14
Figuur 9: Plangebied weergegeven op de meest recente orthofoto (bron: Geopunt).	15
Figuur 10: Zicht richting zuiden op het grasveld op het kruispunt van Savooistraat – Muziekbosstraat - Drieborrebeekstraat. Situatie 2017 (bron: Google 2020).....	16
Figuur 11: Huidige situatie ter hoogte van het kruispunt met de Ten Bergestraat. In arcering de te graven sleuf.	17
Figuur 12: Inplanting nieuwe riolering ter hoogte van het kruispunt met de Ten Bergestraat.	17
Figuur 13: Doorsnede geplande toestand ter hoogte van het kruispunt met de Ten Bergestraat (profiel 26)	17
Figuur 14: Huidige toestand ter hoogte van het te graven bufferbekken aan het kruispunt van de Savooistraat met de Drieborrebeekstraat. In kleur de huidige nutsleidingen, in arcering de te graven sleuven voor de rioleringsaanleg (bron: opdrachtgever).....	18
Figuur 15: Geplande toestand ter hoogte van het te graven bufferbekken aan het kruispunt van de Savooistraat met de Drieborrebeekstraat. In rood de DWA-leiding, in blauw de RWA. (bron: opdrachtgever)	18
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).	21
Figuur 17: DTM met aanduiding van het plangebied en gemeentegrenzen. (Bron: Geopunt).	22
Figuur 18: DTM met aanduiding van plangebied en waterlopen. (Bron: Geopunt.be).....	22
Figuur 19: DTM (detail) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).....	23
Figuur 20: Potentiele bodemerosiekaart met aanduiding van het plangebied (bron: DOV).....	23
Figuur 21: Aanduiding van het plangebied op de Tertiair geologische kaart (Bron: DOV). ...	24
Figuur 22: Aanduiding van het plangebied op de Quartair geologische kaart (Bron: DOV) ...	25
Figuur 23: Bodemkaart met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 24: Uitsnede uit de kaart van Frickx (1744).....	28
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Villaretkaart (1745-1748) (Bron: Geopunt)	29

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777) (Bron: Geopunt)	29
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (Bron: Geopunt)	30
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (detail) (Bron: Geopunt)	30
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail 1 (Bron: Geopunt)	31
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail 2 (Bron: Geopunt)	31
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail 3 (Bron: Geopunt)	32
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail 3 (Bron: Geopunt)	32
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail 1 (Bron: Geopunt)	33
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail 2 (Bron: Geopunt)	33
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail 3 (Bron: Geopunt)	34
Figuur 36: Gegevens uit de CAI, vastgestelde archeologische zones en (archeologie)nota's weergegeven op het GRB. (Bron: Geopunt, CAI, geo.onroerenderfgoed.be)	35
Figuur 37: Gegevens uit de CAI weergegeven op het DTM. (Bron: Geopunt, CAI)	36
Figuur 38: Resultaten opgraving grenzend aan de Savooistraat, net ten zuiden van de Molenbeek (De Smaele et al 2015, bijlage overzicht structuren)	39
Figuur 39: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied. (Bron: Geopunt)	41
Figuur 40: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt)	41
Figuur 41: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt)	42

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.	20

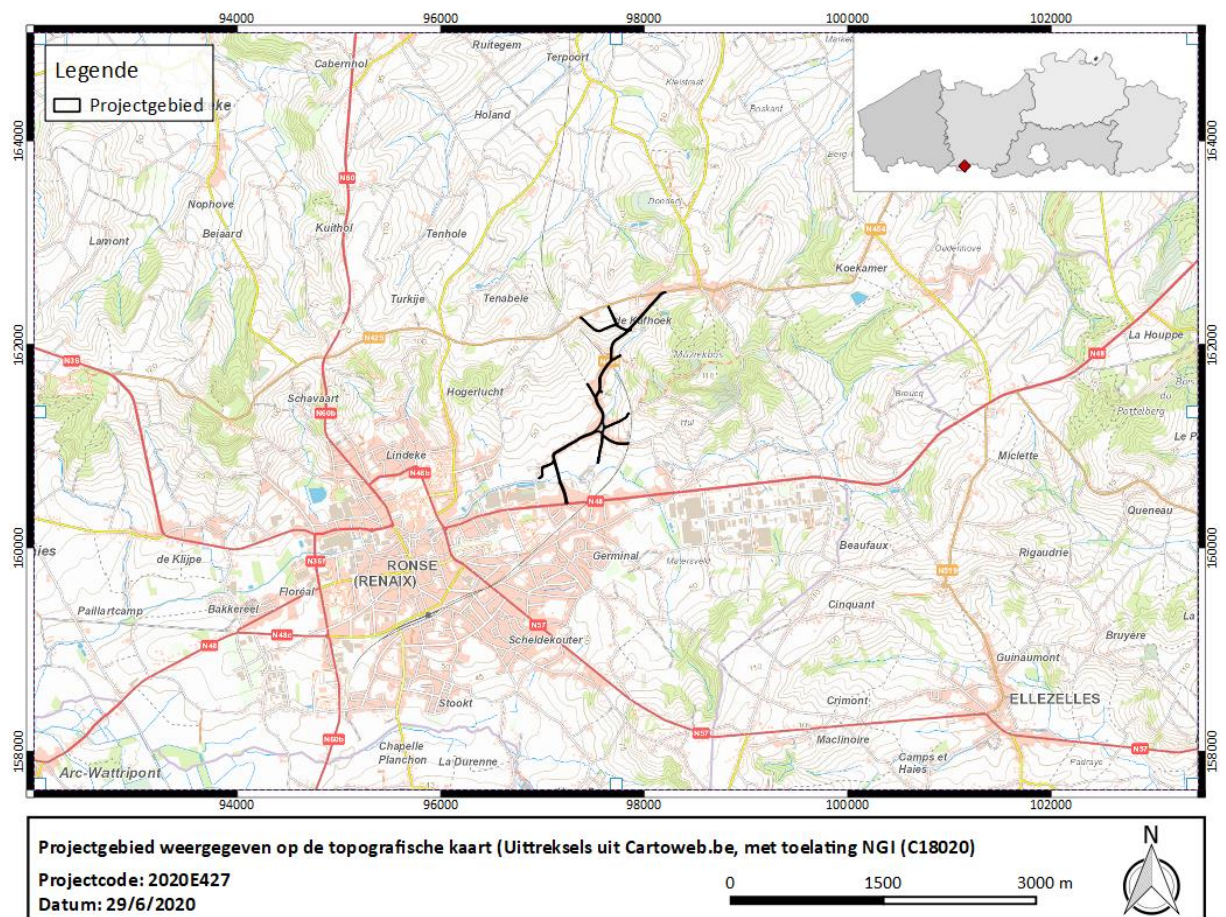

1 Resultaten van het bureauonderzoek

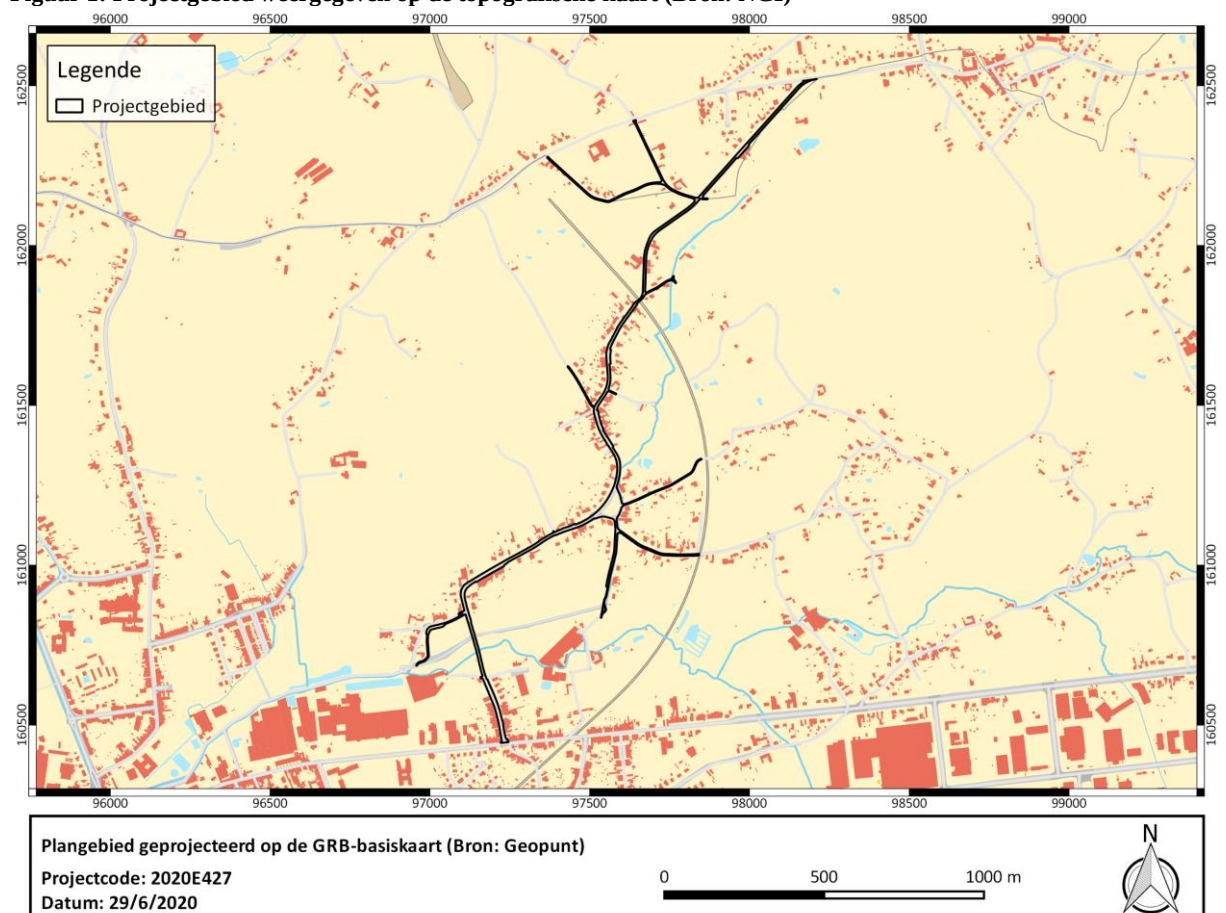
1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Ronse- Maarkedal
	Deelgemeente	Ronse, Maarkedal
	Postcode	9600, 9680
	Adres	Ronse: Savooistraat, Muziekbosstraat (deel), Drieborrebeekstraat (deel), Winkelveldeke (deel), Populierstraat (deel); Maarkedal: Geerstraat, Kafhoek, Nitterveldstraat
	Toponiem	Savooistraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 96956$ $Y_{\min} = 160443$ $X_{\max} = 98211$ $Y_{\max} = 162521$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	- Ronse, Afdeling 1, Sectie B, perceel 1060C, 1171A (partim), 1172B (partim), 1173A (partim), 1177M ; openbare weg - Maarkedal, openbare weg Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 4	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Kris Van Quaethem (archeoloog)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

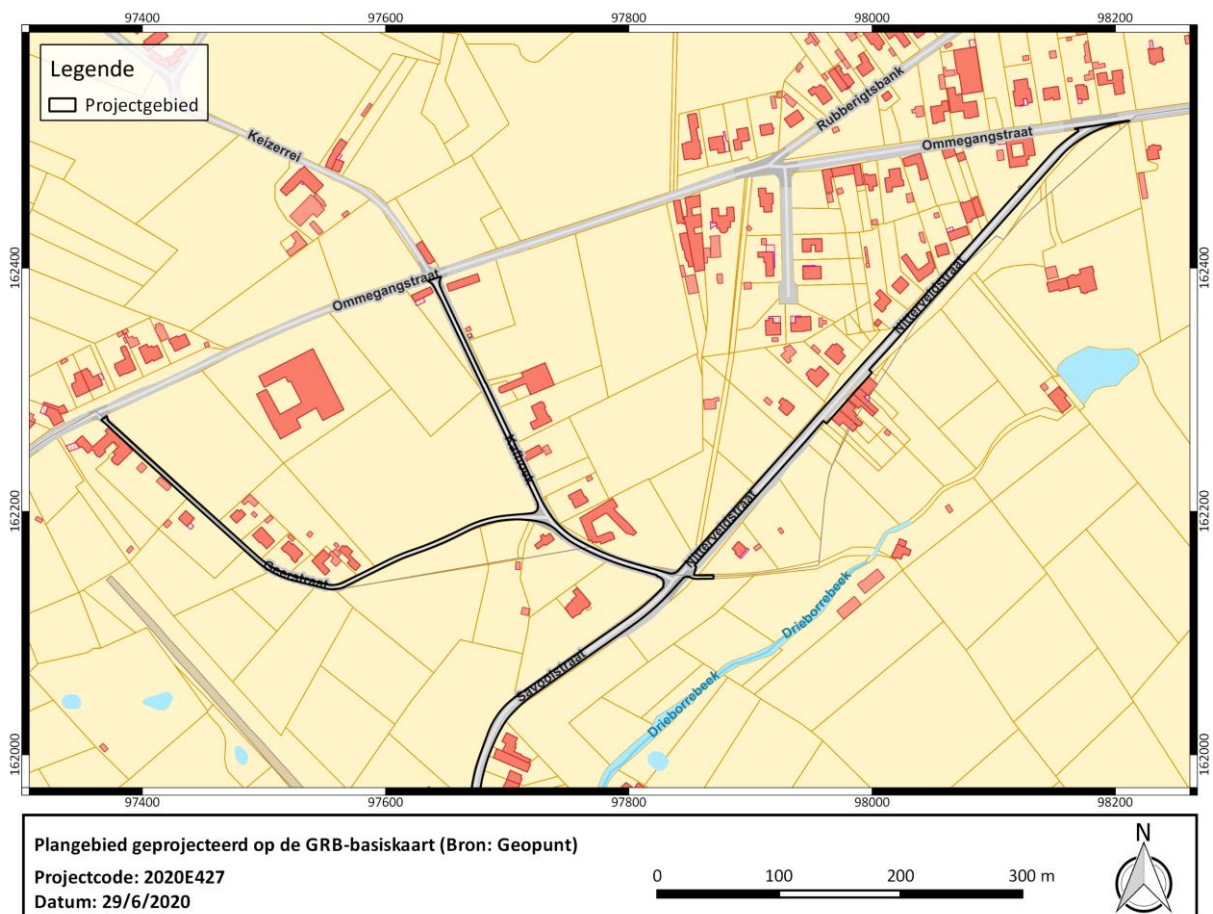

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart (Bron: NGI)

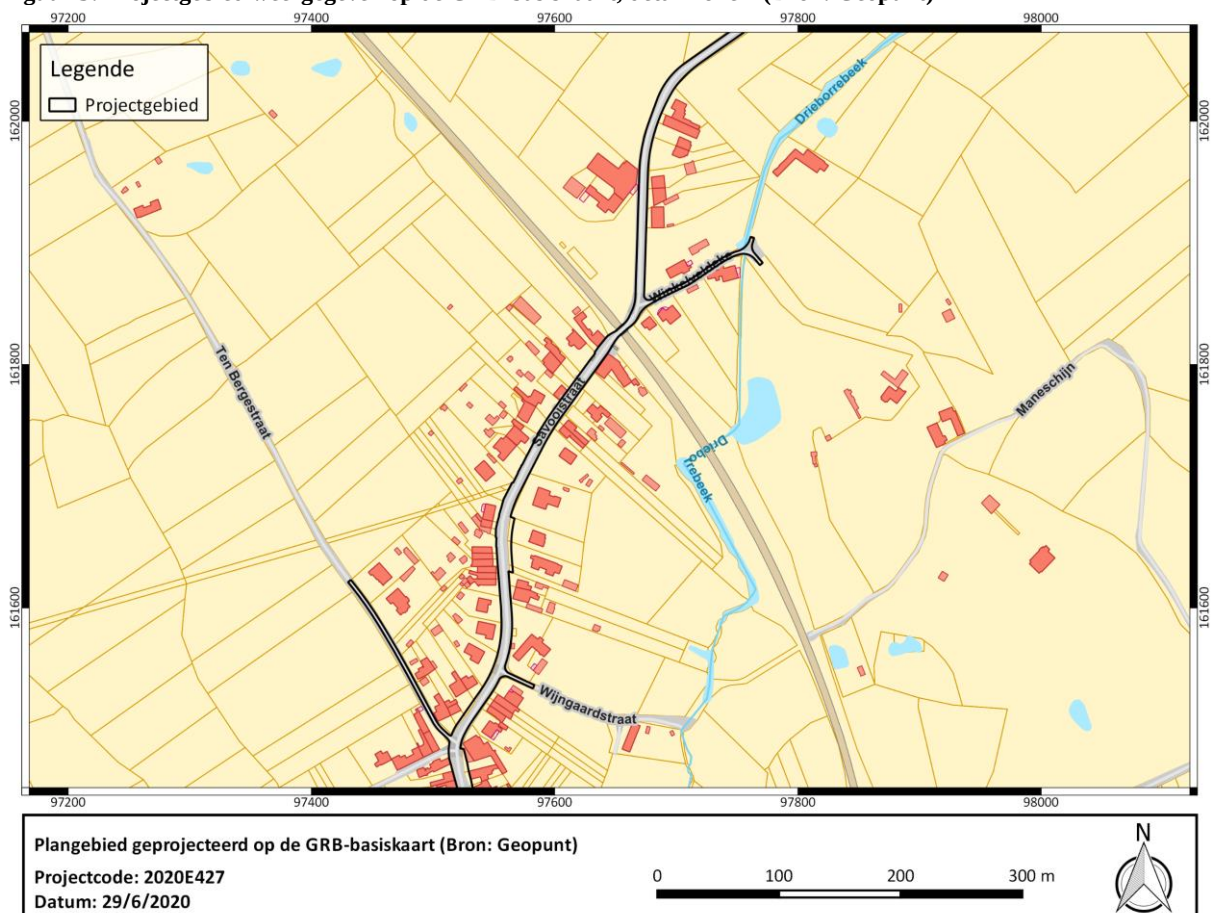

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

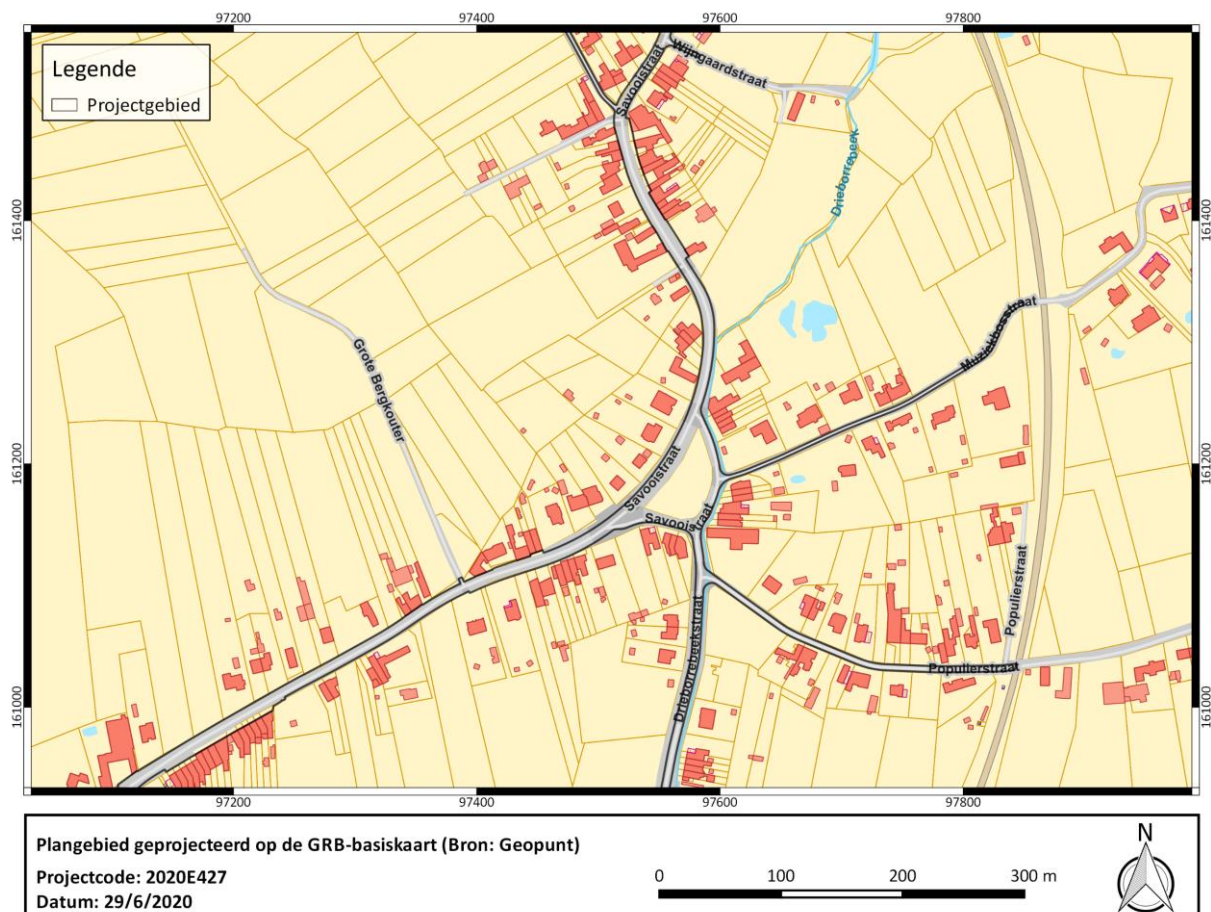

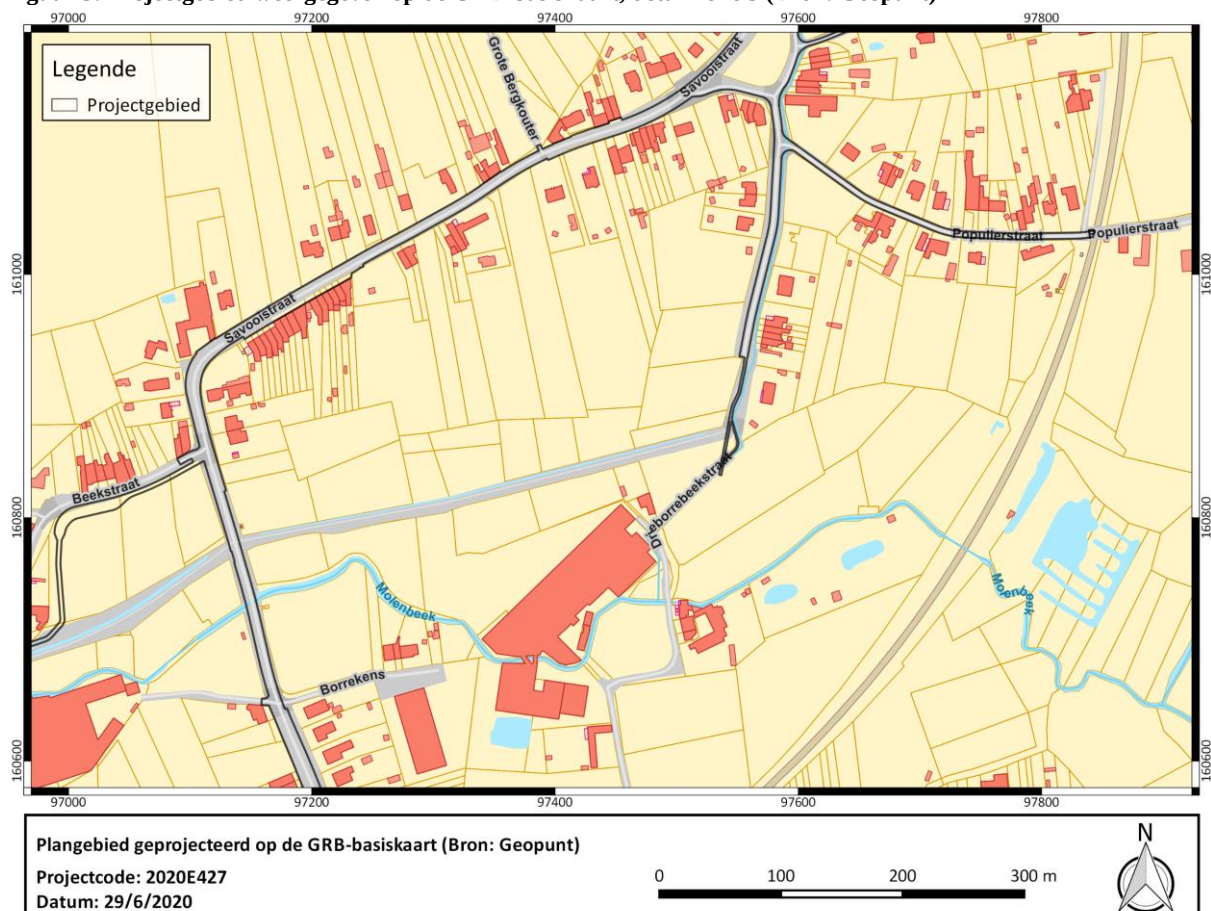
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 1 (Bron: Geopunt)

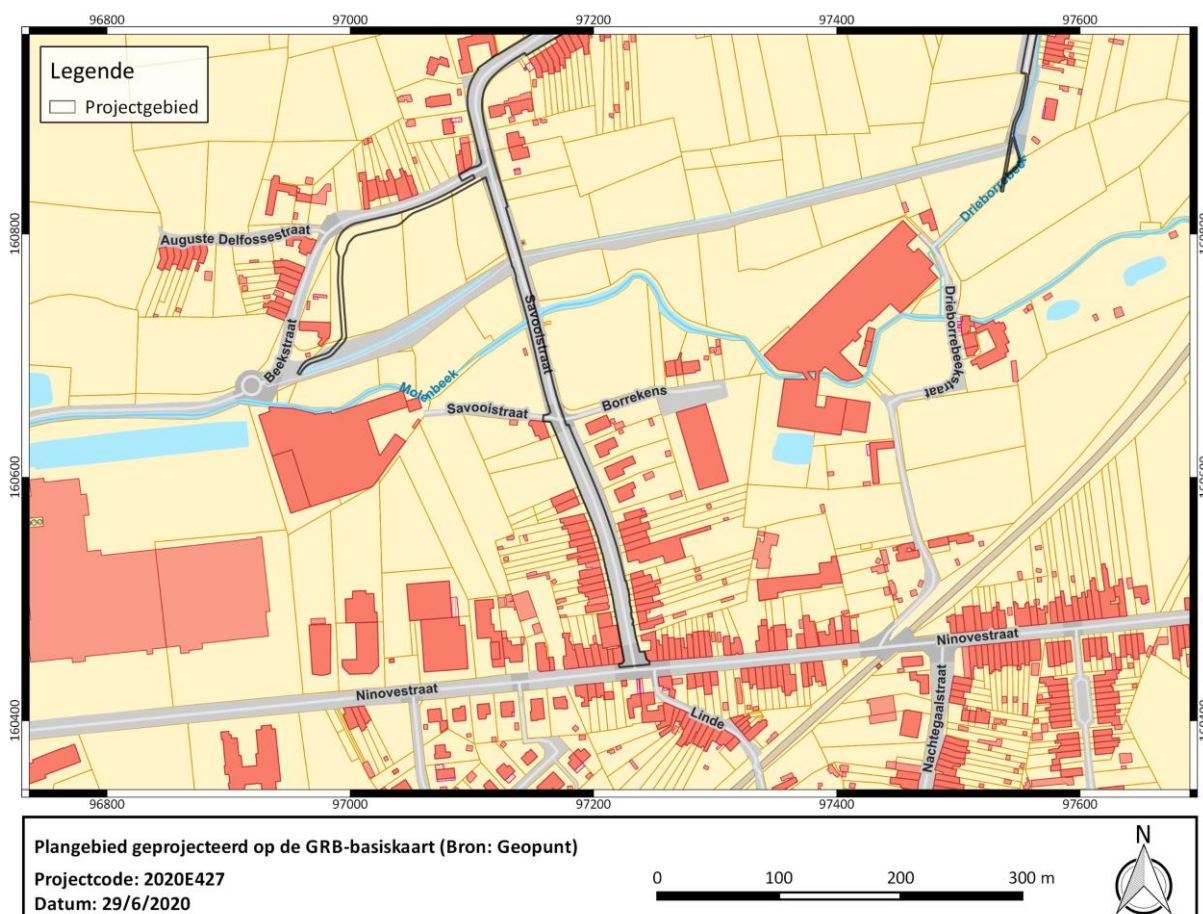
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 2 (Bron: Geopunt)

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 3 (Bron: Geopunt)

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 4 (Bron: Geopunt)

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zone 5 (Bron: Geopunt)

1.1 Onderzoeksopdracht

1.1.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.1.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn gekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.1.3 Juridische context

Het plangebied is niet gelegen binnen een vastgestelde archeologische zone.

Het plangebied is niet opgenomen als gebied zonder archeologisch erfgoed.

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning. De oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 37 750m²; de geplande bodemingreep bedraagt eveneens ca. 37 750m². De bodemingreep buiten het gabarit van bestaande lijninfrastructuur bedraagt minimaal 1000m², vandaar is men verplicht een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.1.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.1.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

1.2 Werkwijze en strategie

1.2.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.2.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.2.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.2.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.2.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

In het buitengebied wordt standaard de landbouwgebruikspercelenkaart geraadpleegd met het oog op de identificatie van percelen met beddenbouw of andere diep verstorende bewerkingen. 2 Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.³

² <http://www.geopunt.be/>

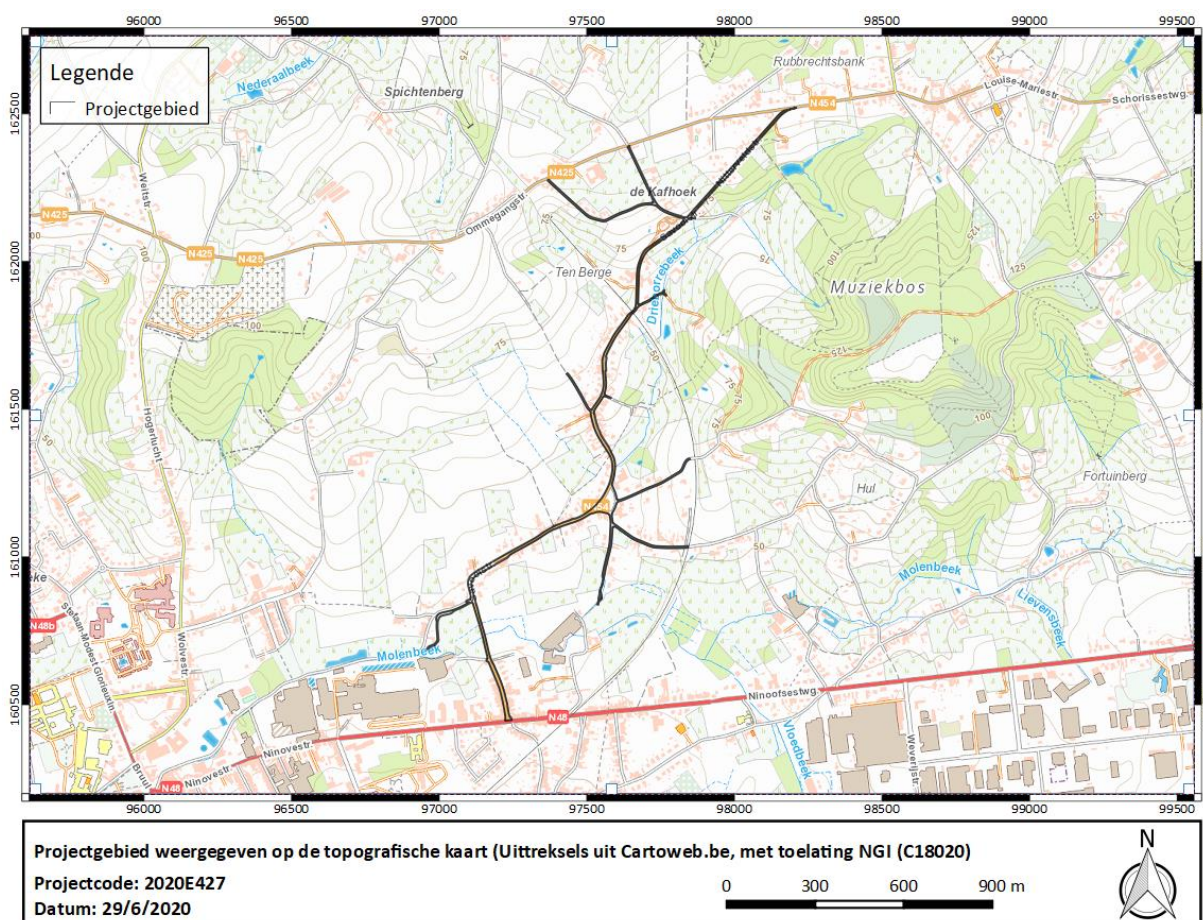
³ <http://www.geopunt.be/>

1.2.6 Introductie tot het projectgebied

1.2.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied situeert zich in het zuiden van Oost-Vlaanderen, en behoort grotendeels tot het grondgebied van de stad Ronse, een kleiner noordelijk gelegen deel hoort toe aan de gemeente Maarkedal. Het plangebied bestaat uit de Savooistraat (N454), die de noord-zuid verbinding vormt tussen de oost-westgerichte Ninoofsesteenweg (N48) in het zuiden en nagenoeg parallel daarmee gelegen Ommegangstraat(N425)/Louise-Mariestraat(N454) in het noorden. De straat volgt het dal van de Drieborrebeek, dat zich ten westen van het Muziekbos bevindt en zuidwaarts stroomt richting de Molenbeek, die min of meer parallel met de Ninoofsesteenweg kronkelt. Naast de Savooistraat, wiens benaming op grondgebied Maarkedal verandert naar Nitterveldstraat, worden te Maarkedal de Kafhoek en Geerstraat bij de geplande werken betrokken, net zoals de in Ronse gelegen straten Winkelveldeke, Ten Bergestraat, Muziekbosstraat, Populierstraat en Drieborrebeekstraat.

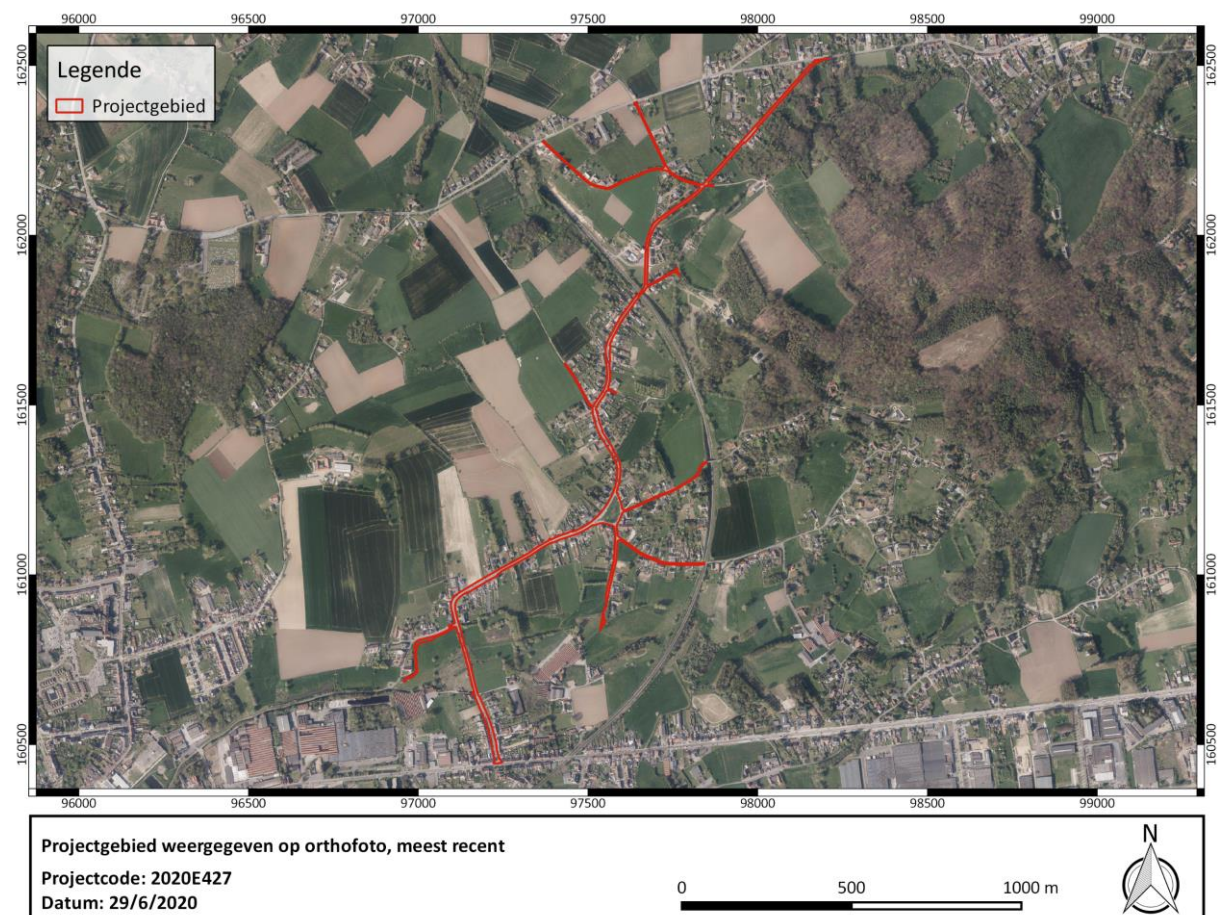

Figuur 8: Topografische kaart met aanduiding plangebied (detail) (bron: NGI)

1.2.6.2 Geplande werken

1.2.6.2.1 Bestaande toestand

Het plangebied is nagenoeg volledig verhard. Langs de straten van het plangebied is lintbebouwing aanwezig over nagenoeg het gehele plangebied. Het plangebied zal reeds minstens ten dele verstoord zijn door de aanleg van het huidige wegdek, riolering en nutsleidingen. De bestaande rioleringen zijn op een diepte van 1.10m of minder gelegen. Het kruispunt Savooistraat – Muziekbosstraat – Drieborrebeekstraat (ca. 2100m²) bestaat uit grasland.

Figuur 9: Plangebied weergegeven op de meest recente orthofoto (bron: Geopunt).

Figuur 10: Zicht richting zuiden op het grasveld op het kruispunt van Savooistraat – Muziekbosstraat - Drieborrebeekstraat. Situatie 2017 (bron: Google 2020)

1.2.6.2.2 Ontworpen toestand

Men plant om een DWA-riolering aan te leggen in de Savooistraat vanaf het kruispunt Ommegangstraat-Nitterveldstraat via Nitterveldstraat en Savooistraat tot aan de collector Molenbeek fase 2 (95452H). De nieuwe DWA-riolering zal de verbinding vormen tussen de stroomopwaartse fase in de Ommegangstraat – Louise-Mariestraat naar de collector Molenbeek fase 2, die zich ter hoogte van de Molenbeek bevindt. De bedoeling is om in de toekomst de clusters van de stroomopwaarts gelegen straten te saneren en aan te sluiten op het DWA-stelsel. De woningclusters langsheen het tracé van de Savooistraat (van de Nitterveldstraat tot aan de Drieborrebeekstraat) en de Drieborrebeekstraat zelf worden binnen dit project gesaneerd en aangesloten op de DWA-riolering.

In bestaande toestand bevindt er zich in de Savooistraat een grachtenstelsel, die deels ingebuisd is, waarop het gemengd water van de woningen langsheen het project aangesloten is. Het afvalwater van de woningen langsheen het tracé zal worden afgekoppeld en aangesloten worden op de DWA-riolering. Doordat enkelrichtingsfietspaden aangelegd worden kunnen voor de RWA-leiding de bestaande grachten gezien de beperkte ruimte niet behouden worden, en dient er dus een RWA-leiding onder de rijweg aangelegd te worden. Het afvalwater zal worden afgevoerd naar de collector Molenbeek en de afvoer van het RWA-stelsel blijft behouden.

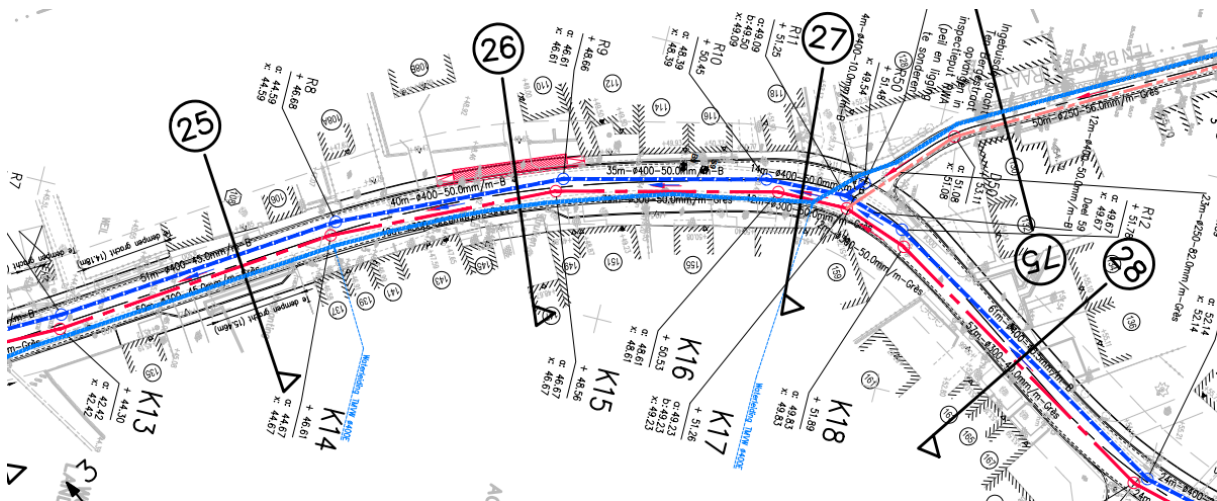
Langs de Drieborrebeek werd in 2012 een open bufferbekken met een volume van 4500 m³ aangelegd. Dit bekken is gelegen tussen de spoorweg en Winkelveldeke. Hierop zullen de RWA-leidingen van de Nitterveldstraat en de Savooistraat (opwaarts de spoorlijn Oudenaarde-Ronse) aangesloten worden.

De oppervlakte afwaarts de spoorlijn worden aangesloten op een nieuw bufferbekken dat in dit dossier gerealiseerd zal worden. De inplanting is voorzien op een grasveld van ca. 2100m², gelegen op het kruispunt van de Savooistraat met de Muziekbosstraat. Dit aan te leggen bekken dient een buffercapaciteit van 625m³ te hebben. De bodem van het bekken zal op +39,10m TAW te komen liggen, ca. 2,20m -mv. Gezien het ondiepe profiel van de Drieborrebeek kan

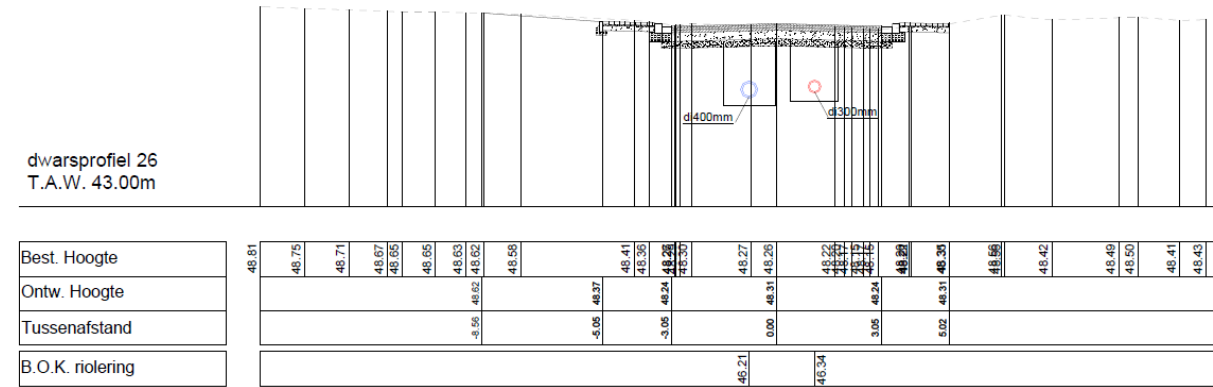
de aansluiting van de overstortleiding met de Drieborrebeek pas in de Drieborrebeekstraat gebeuren.

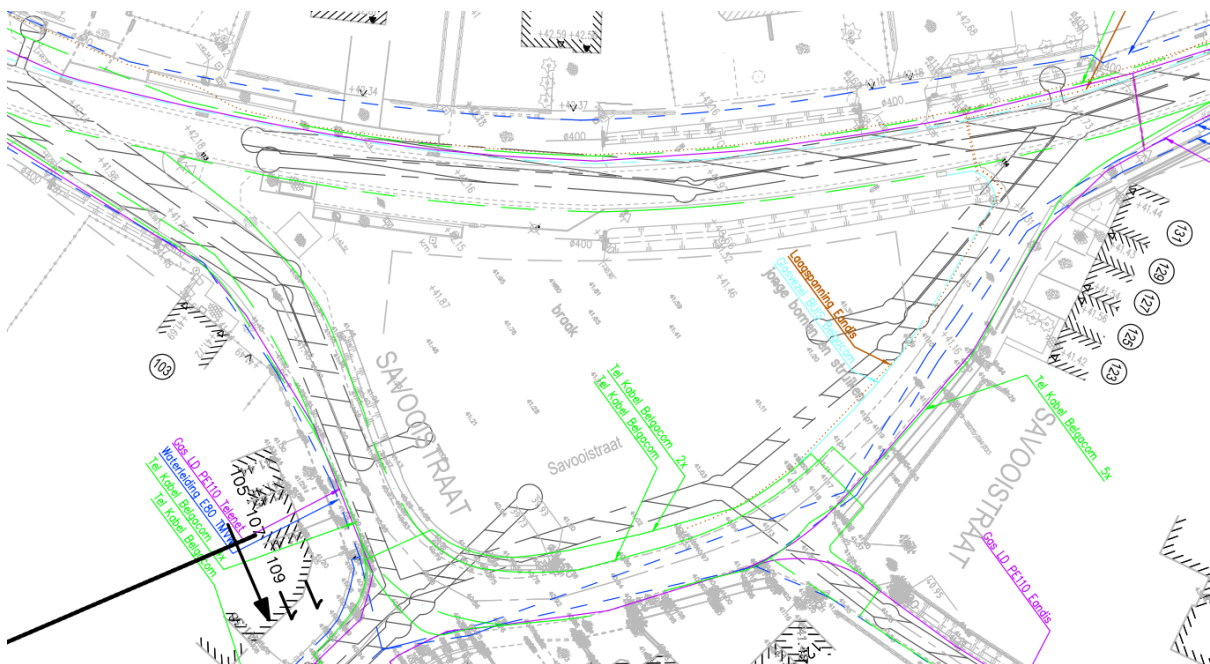

Figuur 11: Huidige situatie ter hoogte van het kruispunt met de Ten Bergstraat. In arcering de te graven sleuf.

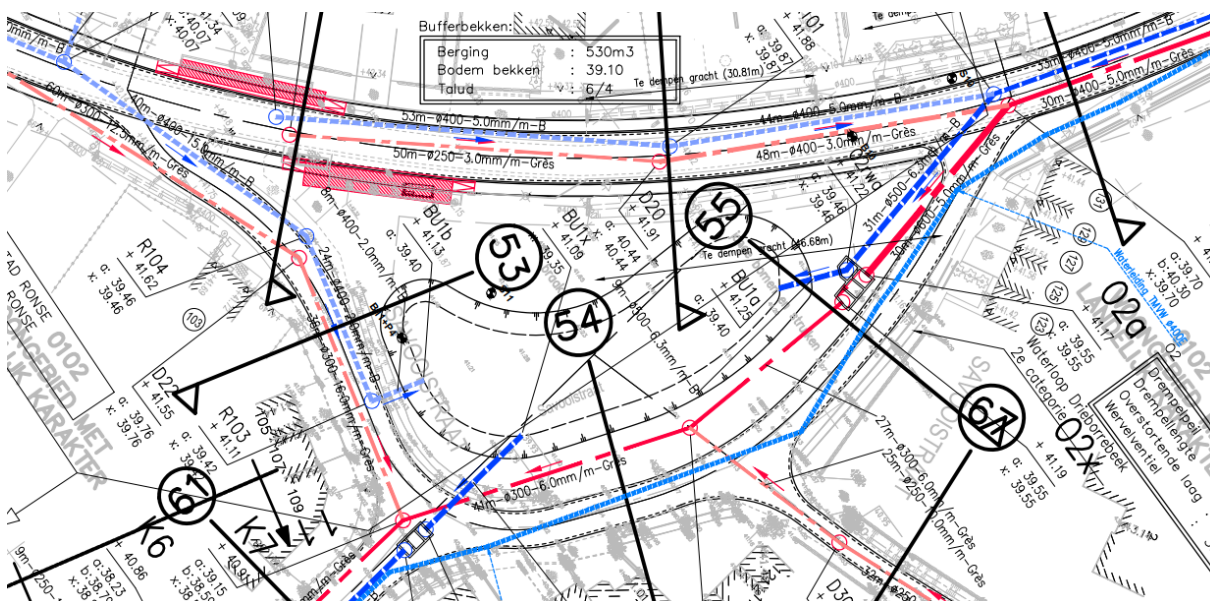

Figuur 12: Inplanting nieuwe riolering ter hoogte van het kruispunt met de Ten Bergstraat

Figuur 14: Huidige toestand ter hoogte van het te graven bufferbekken aan het kruispunt van de Savooistraat met de Drieborrebeekstraat. In kleur de huidige nutsleidingen, in arcering de te graven sleuven voor de rioleringsaanleg (bron: opdrachtgever)

Figuur 15: Geplande toestand ter hoogte van het te graven bufferbekken aan het kruispunt van de Savooistraat met de Drieborrebeekstraat. In rood de DWA-leiding, in blauw de RWA. (bron: opdrachtgever)

1.2.6.2.3 Synthese bodemingreep

De geplande aanleg van de verschillende rioleringsleidingen zal een ingrijpende impact op het bodemarchief uitoefenen. Deze worden algemeen ca. 1,5m tot 3m uitgegraven en zal zich, met uitzondering van de DWA ter hoogte van de grachten, onder het centrale wegdek bevinden. Er kan uitgegaan worden van een volledige verstoring van het plangebied. Het plangebied bestaat nagenoeg een groot deel uit bestrating en heeft in het verleden reeds een versturende invloed op het bodemarchief gekend (aanleg van de weg, aanleg grachten, aanleg huidige riolering).

Een uitzondering is een zone ter hoogte van het kruispunt Savooistraat -Drieborrebeekstraat – Muziekbosstraat. Dit bestaat momenteel uit grasland, hier wordt een bufferbekken voorzien waarbij ca. 2,2m afgegraven wordt tot +39,10m TAW. Ook in deze zone wordt van een volledige verstoring uitgegaan.

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Fysisch geografische en geologische situatie

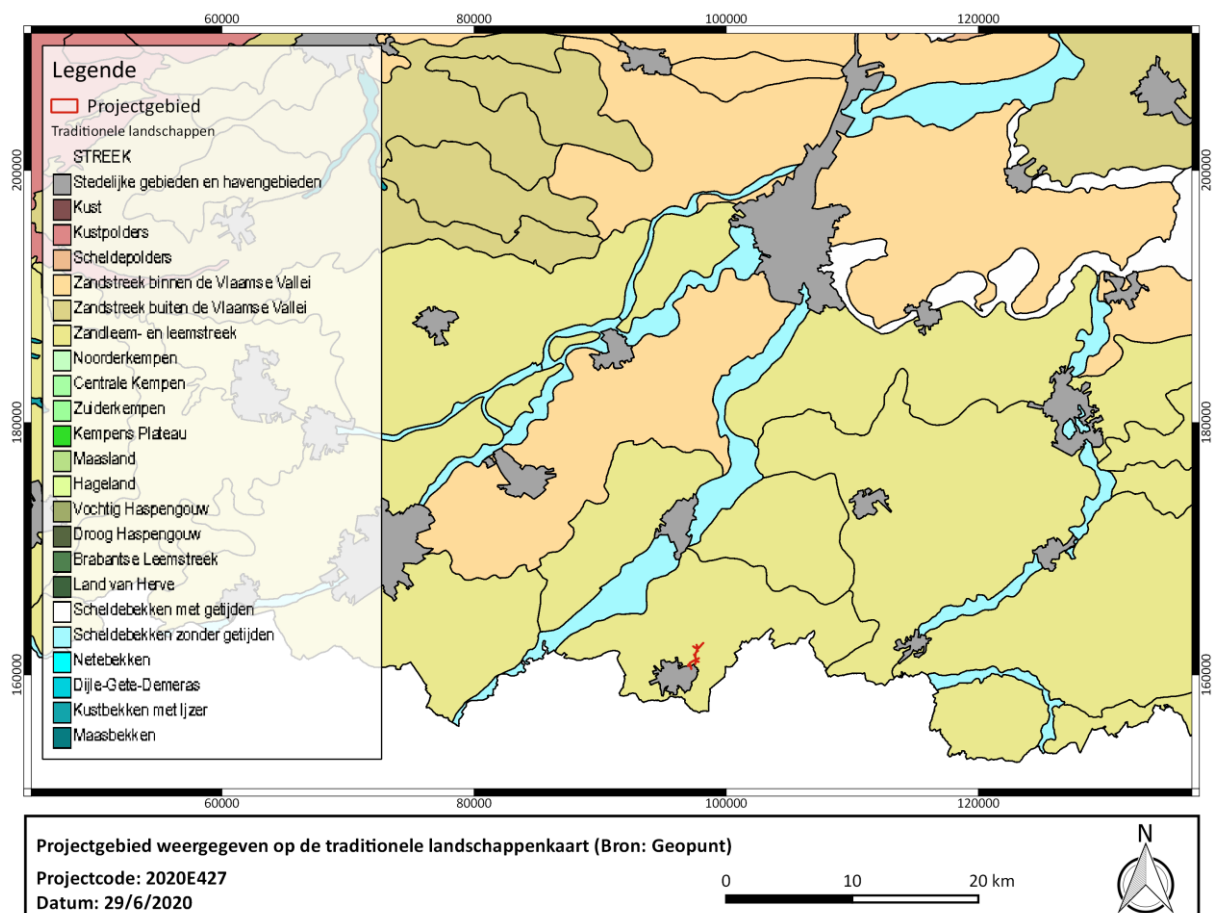
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem en leemstreek (Vlaamse Ardennen)
Tertiair	Formatie van Tielt, Formatie van Kortrijk (Lid van Aalbeke, Lid van Moen en Lid van Saint-Maur)
Quartair	Type 2, type 3a
Bodemtypes	OB, OT, wLDx, WLdx, Lda, Ldc, Ldp, Lep, Efp
Potentiële bodemerosie	Zeer laag tot zeer hoog
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	+37m TAW tot + 92,5m TAW
Hydrografie	Scheldebekken

1.3.1.1 Landschappelijke situering

Ronse situeert zich in de zandleem- en leemstreek, in de Vlaamse Ardennen. De Vlaamse Ardennen, het interfluvium tussen Schelde en Dender, is een sterk golvend landschap waarbij verschillende toppen boven de 100m reiken. De hoogste toppen bestaan uit de Formatie van Diest, die met zijn ijzerzandsteenbanken zeer resistent gebleken is tegen erosieve processen. De Vlaamse Ardennen zijn versneden met kleine valleien die nagenoeg allen een asymmetrisch dwarsprofiel hebben. Het huidige landschap is het gevolg van langdurige rivier- en hellingserosie.⁴

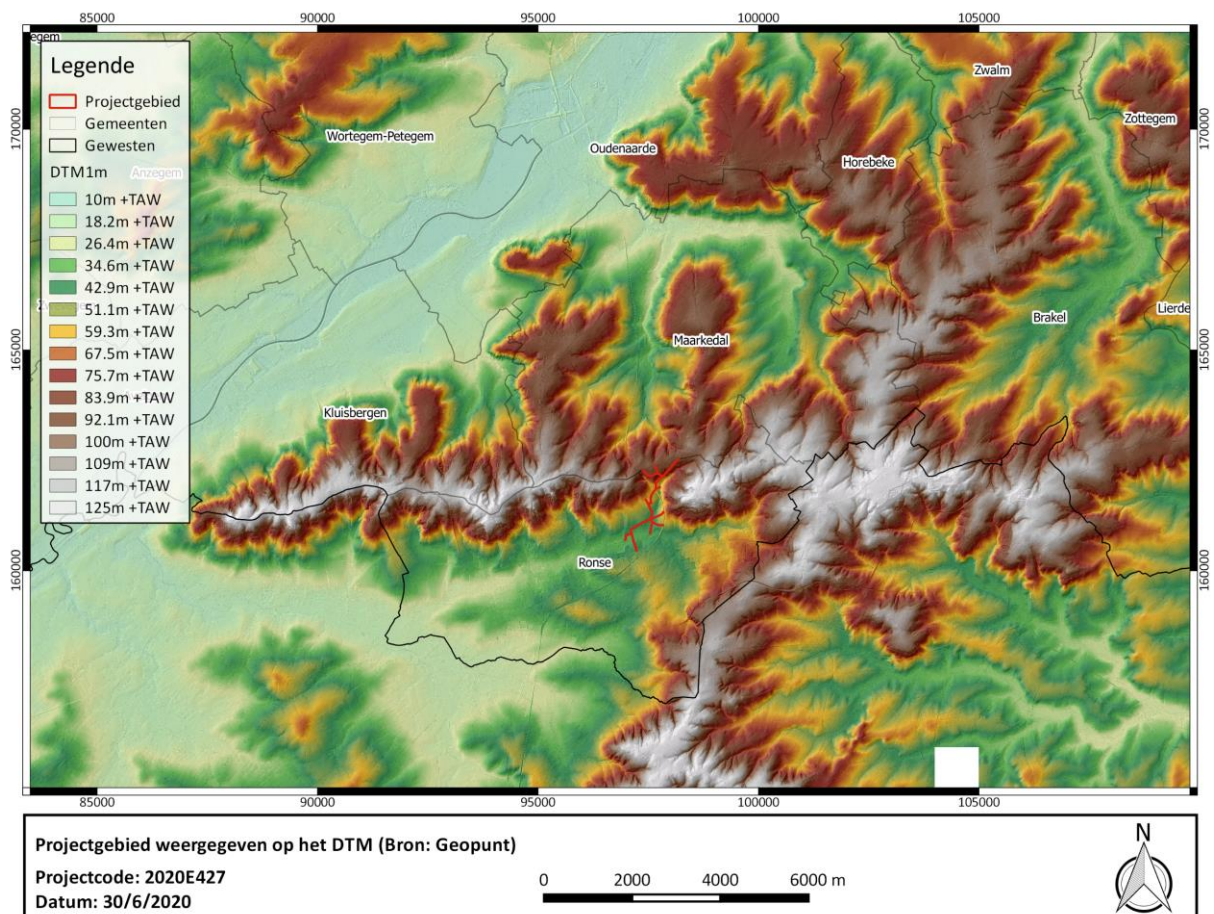
Het centrum van Ronse situeert zich in de vallei van de Molenbeek, een O-W georiënteerde beek die ten westen van Ronse in de Ronne (la Rhosne) loopt, en verder ten westen uitmondt in de Schelde. Ten noorden van Ronse situeert zich een west-oost gerichte heuvelkam met verschillende toppen van getuigenheuvels zoals te Ronse de Hotond, Kruisberg en Muziekberg. Het projectgebied is haaks op de deze heuvelrug gesitueerd, en loopt vanaf de heuvelkam, waarbij de Ommegangstraat/Marie-Louisestraat de kam volgt, tot iets voorbij de Molenbeek. De Savooistraat volgt daarbij de loop van de Drieborrebeek, die ten noorden van het Muziekberg ontspringt. De Muziekberg is een getuigenheuvel die zich ten oosten van het plangebied bevindt, en ingesneden is door de Drieborrebeek langs westelijke zijde en de Molenbeek langs zuidelijke zijde. De Savooistraat loopt daardoor af van ca. +92,5m TAW naar +37m TAW ter hoogte van de kruising van de Molenbeek, vanwaar het peil terug opklimt naar +44,5m TAW op de Ninoofsesteenweg. Gezien de sterke hellingen kan de omgeving van het plangebied als sterk erosiegevoelig worden ingeschat, enkel ter hoogte van het dal van de Molenbeek is een lage erosiegevoeligheid aanwezig.

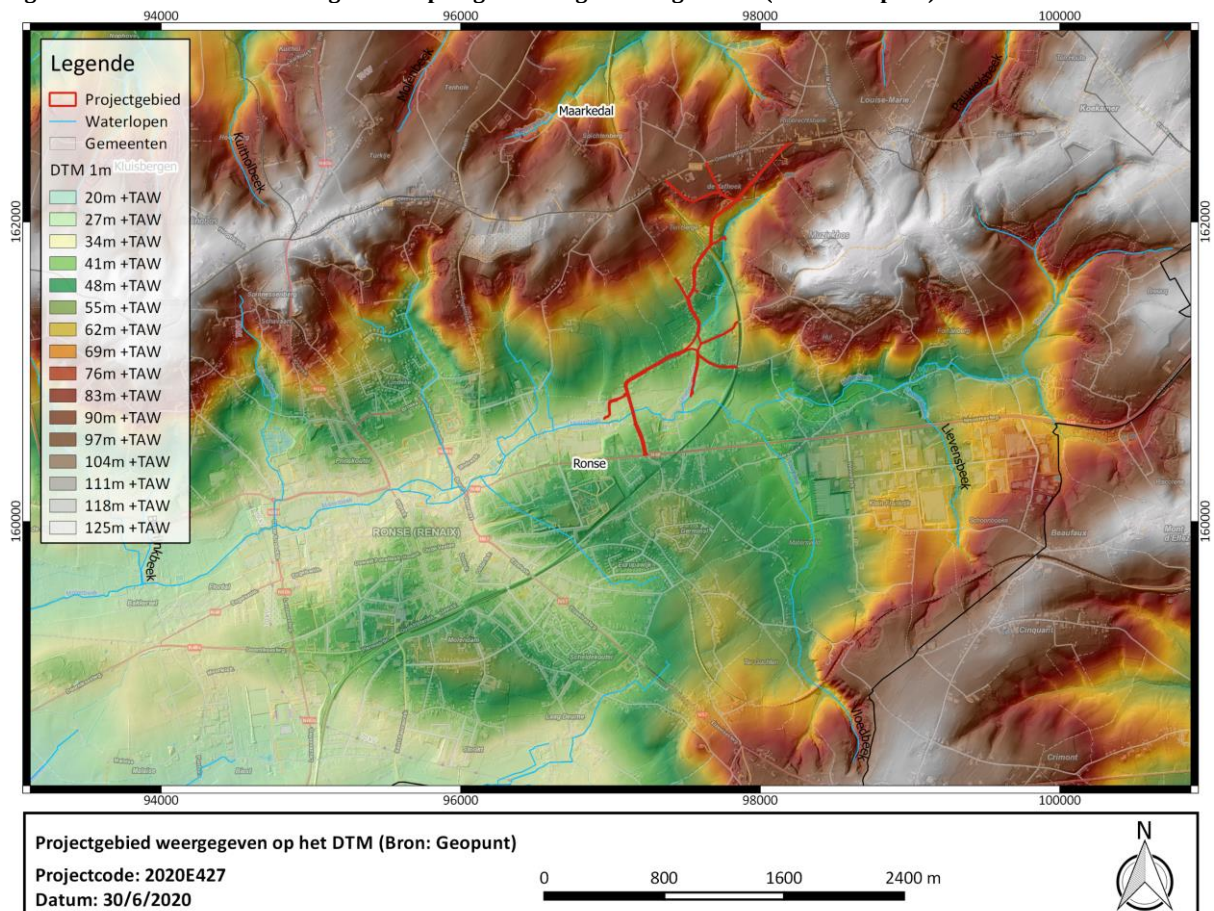
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

⁴ Bogemans 2005, Bogemans 2007

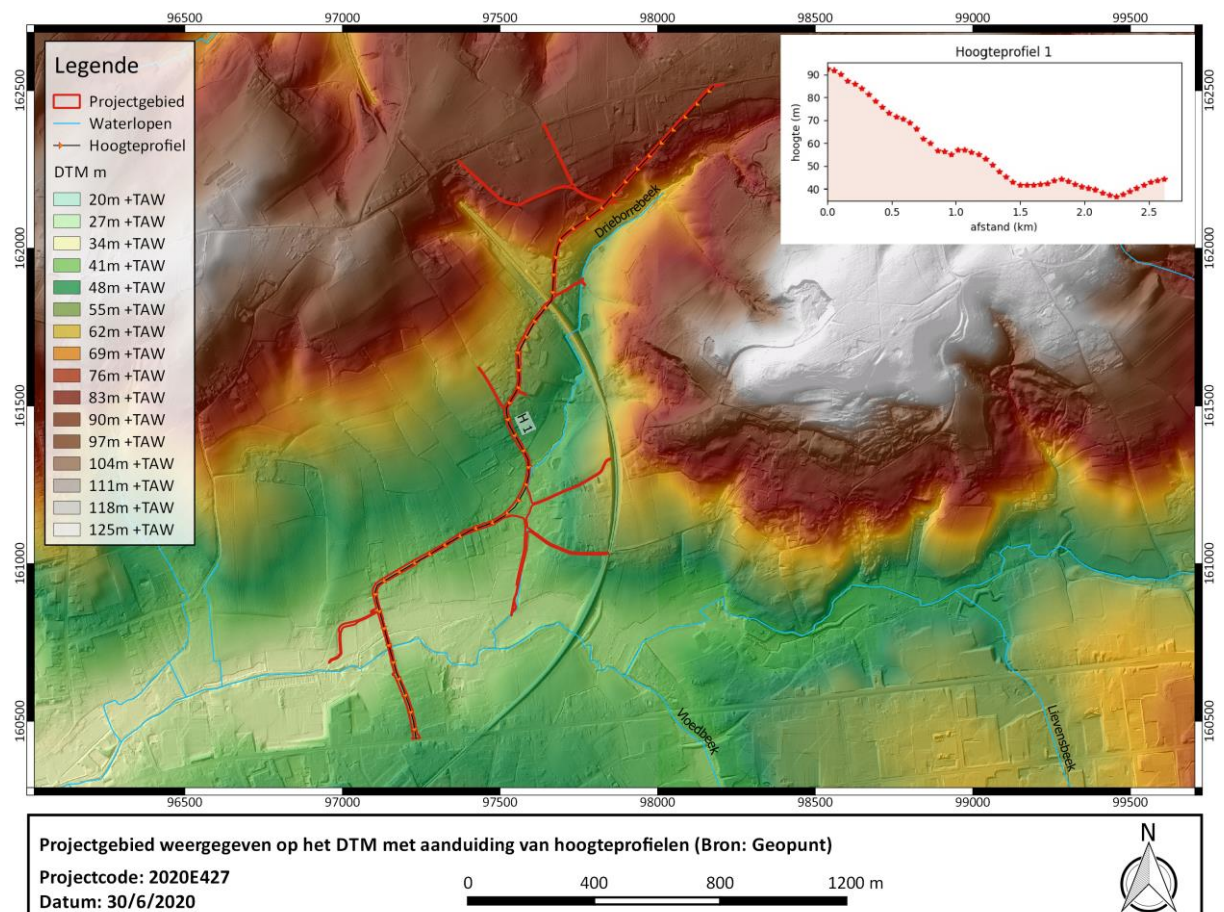

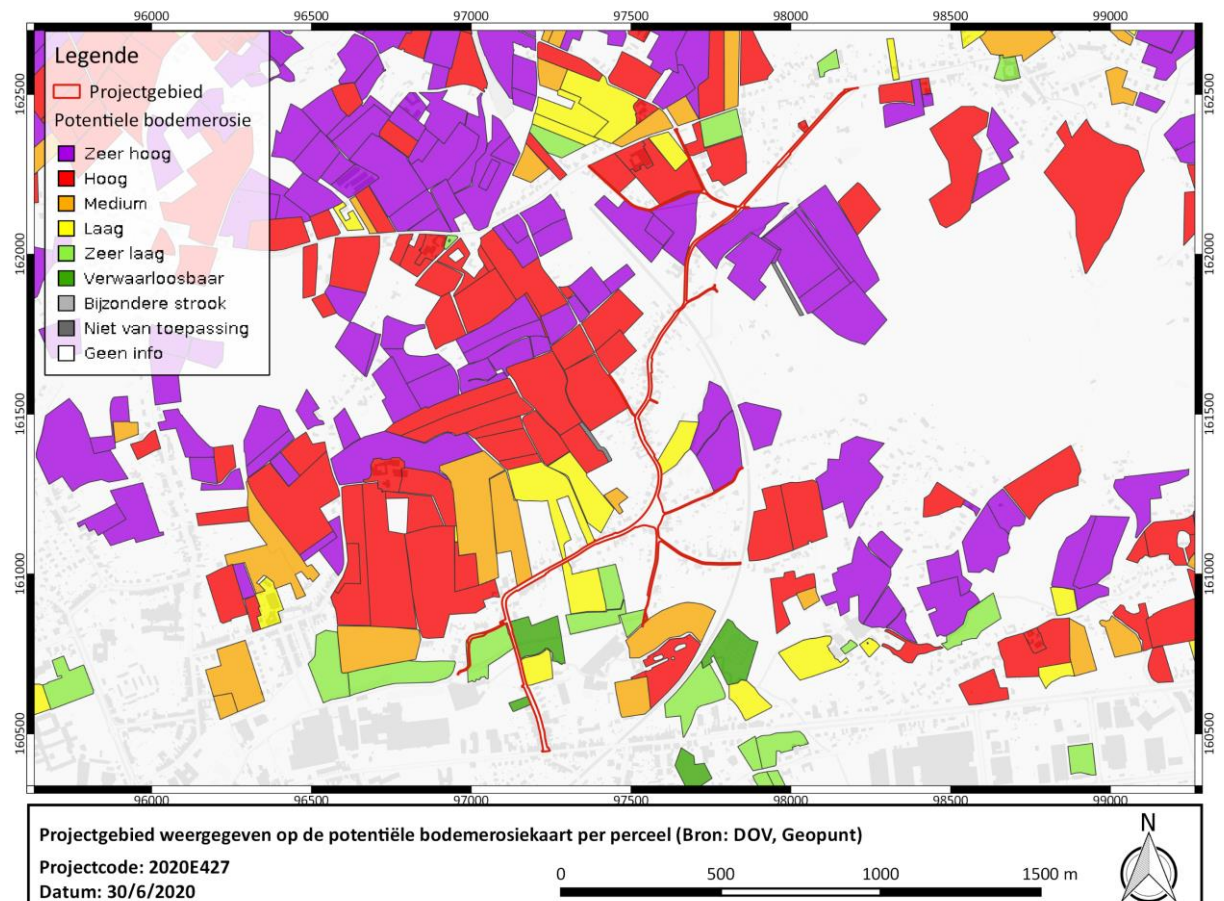
Figuur 17: DTM met aanduiding van het plangebied en gemeentegrenzen. (Bron: Geopunt)

Figuur 18: DTM met aanduiding van plangebied en waterlopen. (Bron: Geopunt.be)

Figuur 19: DTM (detail) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).

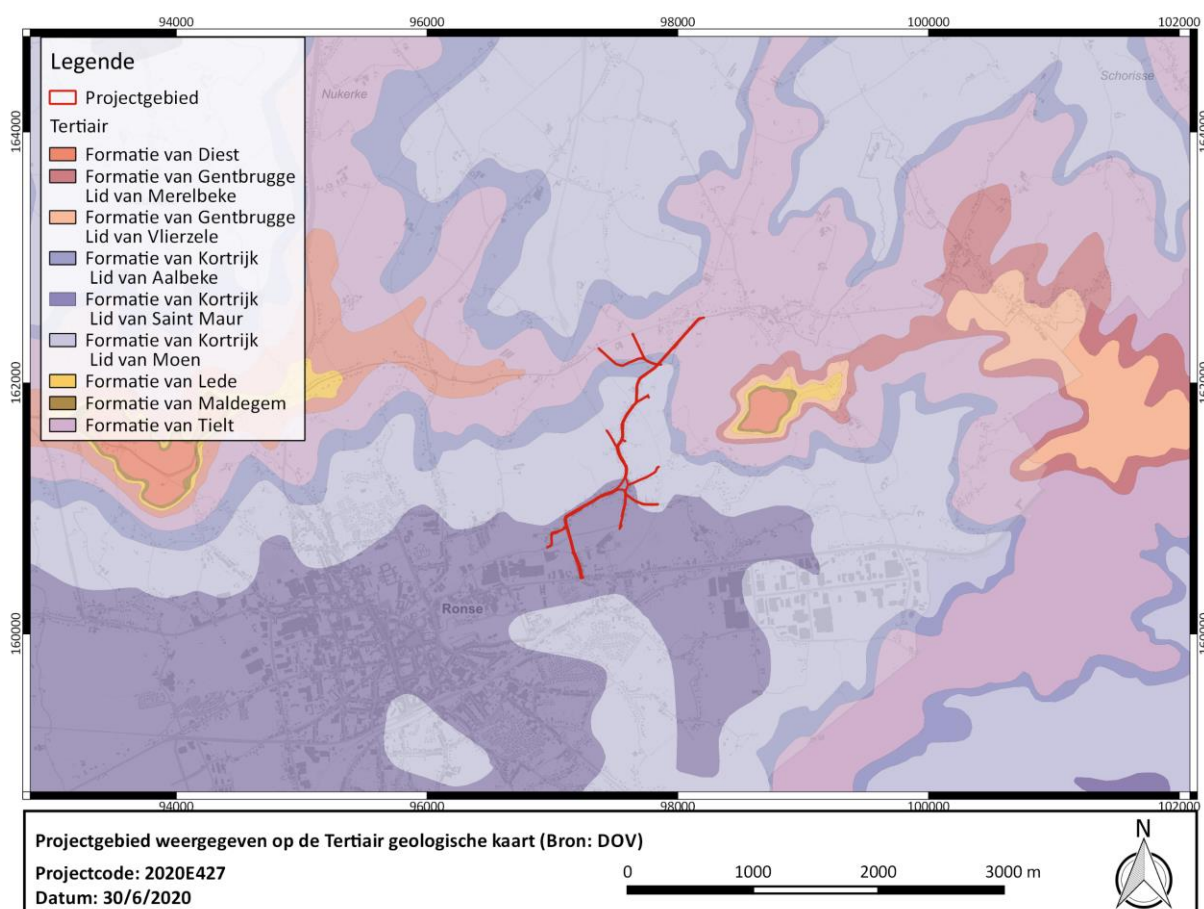
Figuur 20: Potentiele bodemerrosiekaart met aanduiding van het plangebied (bron: DOV)

1.3.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Zoals reeds vermeld bestaan de toppen van de Vlaamse Ardennen veelal uit de Formatie van Diest, hetgeen op kaart te zien is ter hoogte van de Muziekberg en Hotondberg. Van boven naar beneden zijn daaronder nog partieel de Formatie van Maldegem, de Formatie van Lede en de Formatie van Gentbrugge (Lid van Vlierzele en Lid van Merelbeke) bewaard. Deze rusten op een bredere basis van de Formatie van Tielt, die verder ingesneden is tot in de Formatie van Kortrijk (achtereenvolgens Lid van Aalbeke, Lid van Moen, Lid van Saint-Maur).

Op de hoogste delen van het plangebied bevinden zich bovenaan de Tertiaire afzettingen de Formatie van Tielt, op de rest van het plangebied de Formatie van Kortrijk met het Lid van Aalbeke, Lid van Moen en Lid van Saint-Maur.

Figuur 21: Aanduiding van het plangebied op de Tertiair geologische kaart (Bron: DOV).

De Formatie van Tielt is gevormd in het Onder Eoceen en bestaat uit glimmer-en glauconiethoudend kleilig zand tot zandhoudende klei en wordt afgewisseld met kleilagen. Ze bevat veel zandsteenbanken. De Formatie van Kortrijk is eveneens in het Onder Eoceen gevormd. Het Lid van Aalbeke bestaat uit homogene blauwe zware klei, het Lid van Moen is een grijzige kleiige grove silt met kleilagen en Nummulites planulatus en het Lid van Saint-Maur is een zeer fijnsiltige klei met dunne intercalaties van grofsiltige klei of kleiige zeer fijne silt.

Het Tertiaire substraat in het plangebied bevindt zich op wisselende diepte. Het Quartaire dek ter hoogte van het plangebied is maximaal ter hoogte van de Molenbeek (10m) en afwezig op het hoogste punt aan de Marie-Louisestraat. Naarmate de Savooistraat dichterbij de

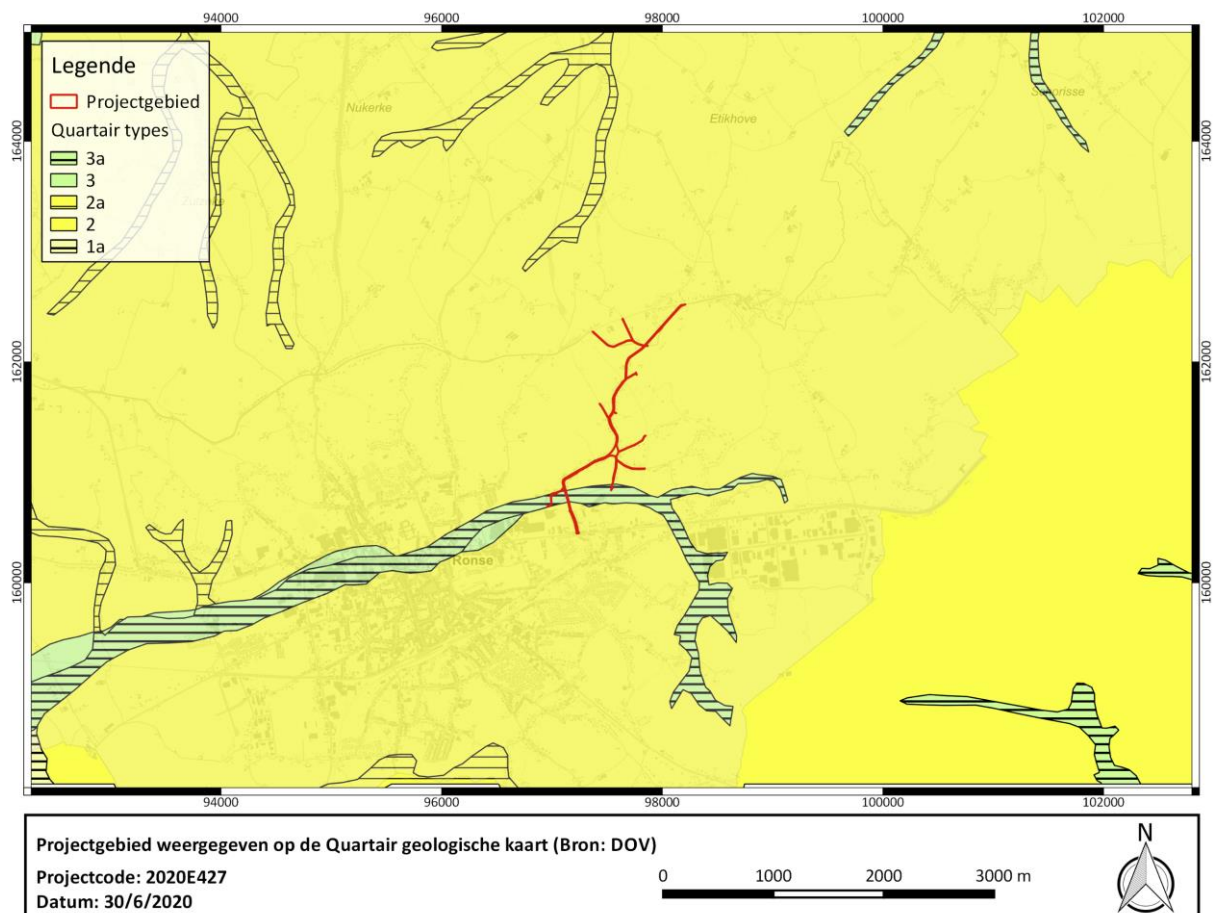
Drieborrebeek loopt is het Quartair dek ietwat dikker, hogerop en verderaf de beekvalleien dunner.⁵

1.3.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is op de Quartair geologische kaart met schaal 1:200 000 hoofdzakelijk gekarteerd als Quartair type 2, ter hoogte van de Molenbeek als 3a.

Bij type 2 bestaan het Quartair dek uit eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan, mogelijk nog vroeg-Holocene. In dit geval bestaan de eolische afzettingen ter hoogte van het plangebied zijn vooral uit silt (loess). Mogelijk zijn ook hellingsafzettingen van het Quartair aanwezig.

Bij type 3a zijn Holocene (mogelijk nog Tardiglaciale) fluviatiele afzettingen aanwezig (organochemisch en perimarien inclus). Hieronder bevinden zich eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan, mogelijk nog vroeg-Holocene waarbij ook hellingsafzettingen van het Quartair aanwezig kunnen zijn. Het is evenwel ook mogelijk dat deze karteereenheid afwezig is. Onder deze afzetting bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan.

Figuur 22: Aanduiding van het plangebied op de Quartair geologische kaart (Bron: DOV)

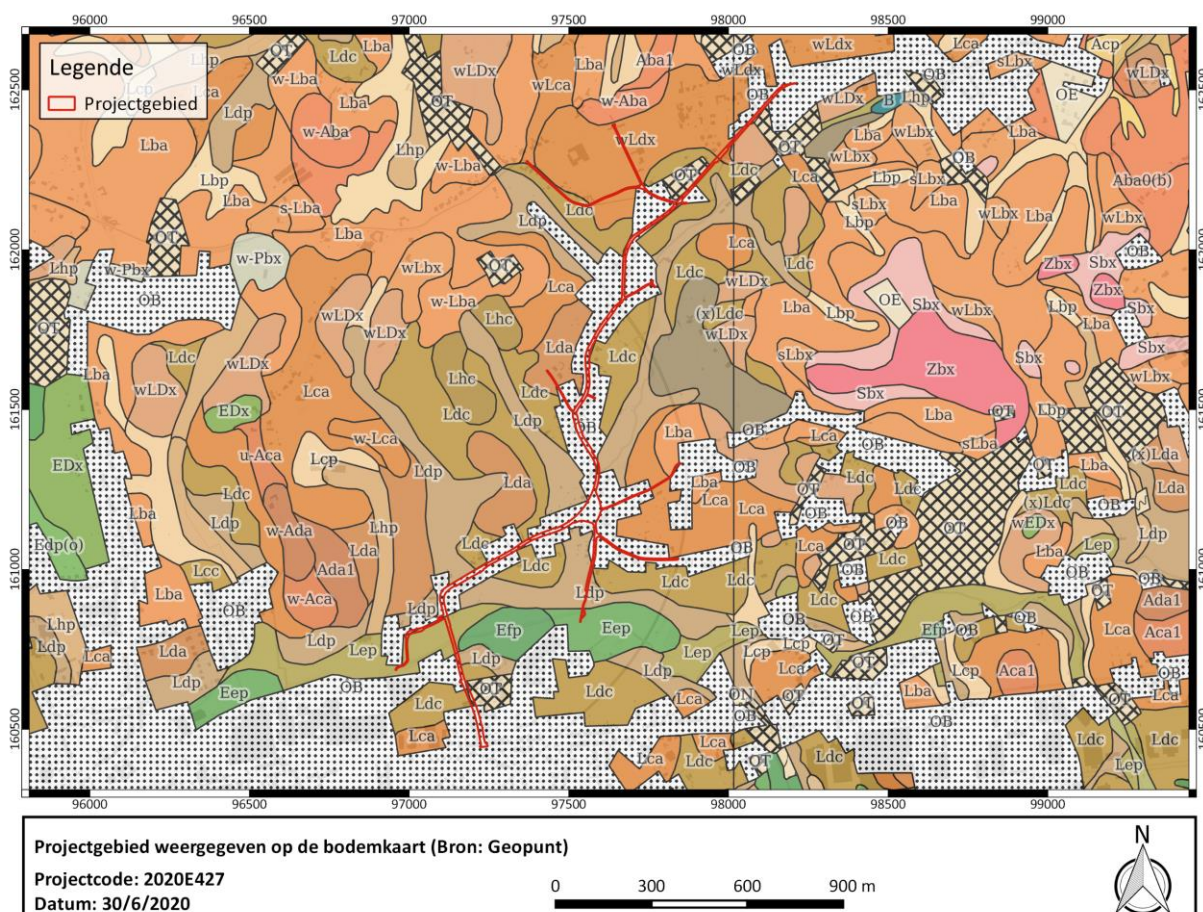
⁵ DOV, G3Dv2 dikte niet-tabulair Quartair

1.3.1.4 Bodenvormingsprozessen

Het projectgebied situeert zich in de zandleem- en leemstreek, er zijn dan ook hoofdzakelijk zandleemgronden nabij het plangebied aanwezig, ter hoogte van de vallei van de Molenbeek zijn natte leem- tot kleigronden aanwezig.

Het plangebied zelf is grotendeels als bebouwd (OB) gekarteerd. Verder komen ook enkele kleinere opgehoogde gronden voor (OT). Algemeen is de bodem ter hoogte van het plangebied vrij nat, gezien het min of meer de loop van de Drieborrebeek volgt. De meest voorkomende bodemtypes nabij het plangebied zijn dan ook Lda, Ldc, en Ldp. Het zijn matig natte zandleembodems met respectievelijk een textuur B horizont met weinig duidelijke kleur B horizont, met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B horizont en bodems zonder profielontwikkeling (colluviale gronden, mogelijk met bedolven textuur B). Deze bodems bevinden zich tussen de heuvelkam en de beekvallei van de Molenbeek. Nabij de heuvelkam is het Tertiair volgens de bodemkaart niet of ondiep aanwezig (cf supra), hier komen bodemtypes als wLdx voor. Dit is een matig natte zandleembodem met onbepaald profiel. Ze hebben een minimale profielontwikkeling op Tertiair materiaal en zijn afgedekt met een dun Pleistoceen zandleemdek. er hoogte van de Molenbeek komen vooral natte hydromorfe alluviale leemgronden en kleigronden zonder profielontwikkeling voor, zoals Lep en Efp.⁶

Figuur 23: Bodemkaart met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).

⁶ Van Ranst et al. 2000

1.3.2 Historische en archeologische voorkennis

1.3.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen⁷

De oudste vermelding van Ronse, Rotnace, gaat terug tot 855-873 en zou vestiging bij de Ronne betekenen. De benaming zou via Germaanse en Romaanse ontwikkelingen teruggaan op een Belgische vorm. Ook op de Hotond en Hogerlucht zijn artefacten en aardewerk uit het neolithicum aangetroffen. Verder zijn een 17-tal tumuli uit de vroege en midden-Bronstijd gekend. Er zijn verschillende aanwijzingen voor Romeinse occupatie, de wegen die heden de noord-, oost- en westgrens van het grondgebied Ronse vormen zouden teruggaan tot de Romeinse periode. Dit wegennet zou een grote rol gespeeld kunnen hebben in het romanisatieproces van de omgeving.

Volgens de legende zou de Heilige Amandus bij de evangelisatie van de Scheldevallei midden 7de eeuw een klooster gesticht hebben op de linkeroever van de Molenbeek in de Ronnevallei. Tussen 831 en 834 werd het klooster door Lodewijk de Vrome aan de abdij op de Inde bij Aken geschonken en als Tenement van Inde betiteld. De invallen van de Noormannen in 880 beëindigden de bloeiperiode van het klooster. Op dezelfde plaats zouden zich midden 10de eeuw een kapittel van kanunniken vestigen met recuperatie van een deel van de bezittingen van het oude monasterium, waaronder een aantal relieken., aan de basis van de bloeiende kerkelijke site met bedevaartsoord van Sint-Hermes en de vorming van een stedelijke nederzetting ernaast. Ten noorden, tussen de Molenbeek en de gegraven Lozebeek, werd midden 10de eeuw een gordel van motten aangelegd, vermoedelijk als verdediging van het pas opgerichte kapittel. De handelsnederzetting, ten zuiden van de omheinde kerk-site gelegen, ontwikkelde zich rondom een hogergelegen open plein of Grote Markt en legde zich vooral toe op de wolnijverheid, met schapenteelt op de omringende heuvels en lakenhandel. De heer van Wattripont, door de abdij van Inde aangesteld als ondervoogd van het Tenement, verleende deze handelsnederzetting in 1240 een stadskeure en eigen bestuur met zeven schepenen en wist dit gebied in 1264 af te kopen van de abdij. In 1280 verkocht de abdij van Inde de overblijvende bezittingen van het Tenement, waaronder Ronse aan Gwijde van Dampierre, graaf van Vlaanderen, die het in 1289 in leen gaf aan zijn zoon Gwijde van Namen. In 1293 verwierf hij ook de stad. Ronse, vanaf toen "stad en de heerlijkheid Ronse" genoemd, werd zetel van de heerlijkheid met een zevental lenen in de omliggende gemeenten en was zelf een leen van het graafschap Vlaanderen, gelegen binnen Rijksvlaanderen. De stad bleef echter onversterkt en was gedurende decennia betwist gebied tussen de graven van Vlaanderen en Henegouwen. In 1323 behoorde Ronse definitief aan de graaf van Vlaanderen onder de kasselrij van Aalst.

Door de algemene moeilijkheden in de wolnijverheid schakelde Ronse vanaf de 15de eeuw grotendeels over op vlas en werd een belangrijk centrum van grof linnen met uitvoer tot in Spanje via de lijnwaadmarkt van Oudenaarde. Verscheidene stadsbranden, de godsdienststroeibelen, plunderingen, het Calvinistisch bewind, de Contrareformatie en de daaropvolgende vlucht van talrijke protestanten veroorzaakten eind 16de eeuw een diepe economische crisis die tot het einde van het ancien régime zal aanslepen. Vanaf de 19de eeuw kende de textielnijverheid een sterke bloei met de oprichting van katoenweverijen. Ronse groeide in de 19de eeuw uit tot de tweede textielstad van Oost-Vlaanderen.

1.3.2.2 Cartografische bronnen

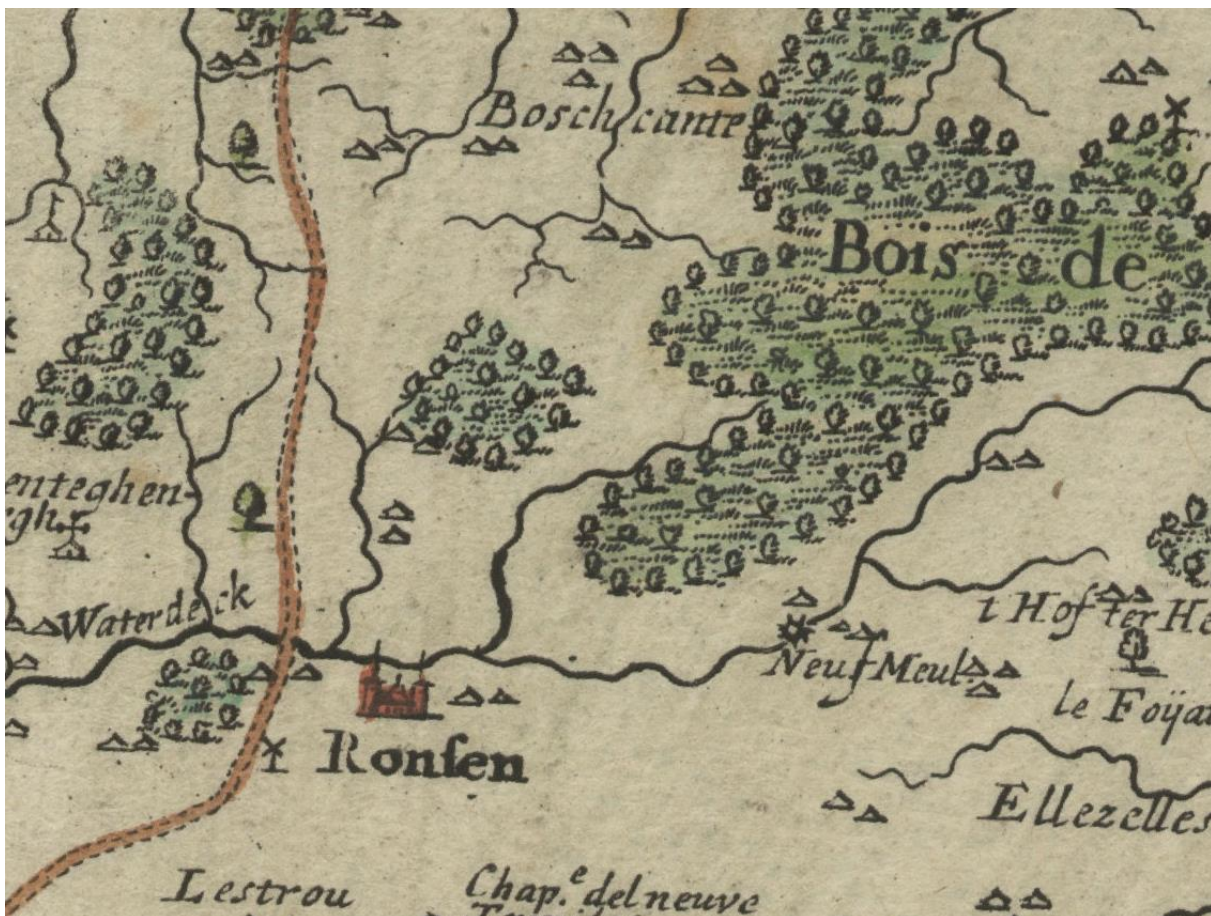
De eerste relevante cartografische weergave die betrekking heeft tot het plangebied betreft de kaart van Frickx (1744). Hierop staan de Drieborrebeek en Molenbeek aangeduid. Verder is

⁷ <https://id.erfgoed.net/themas/14132>

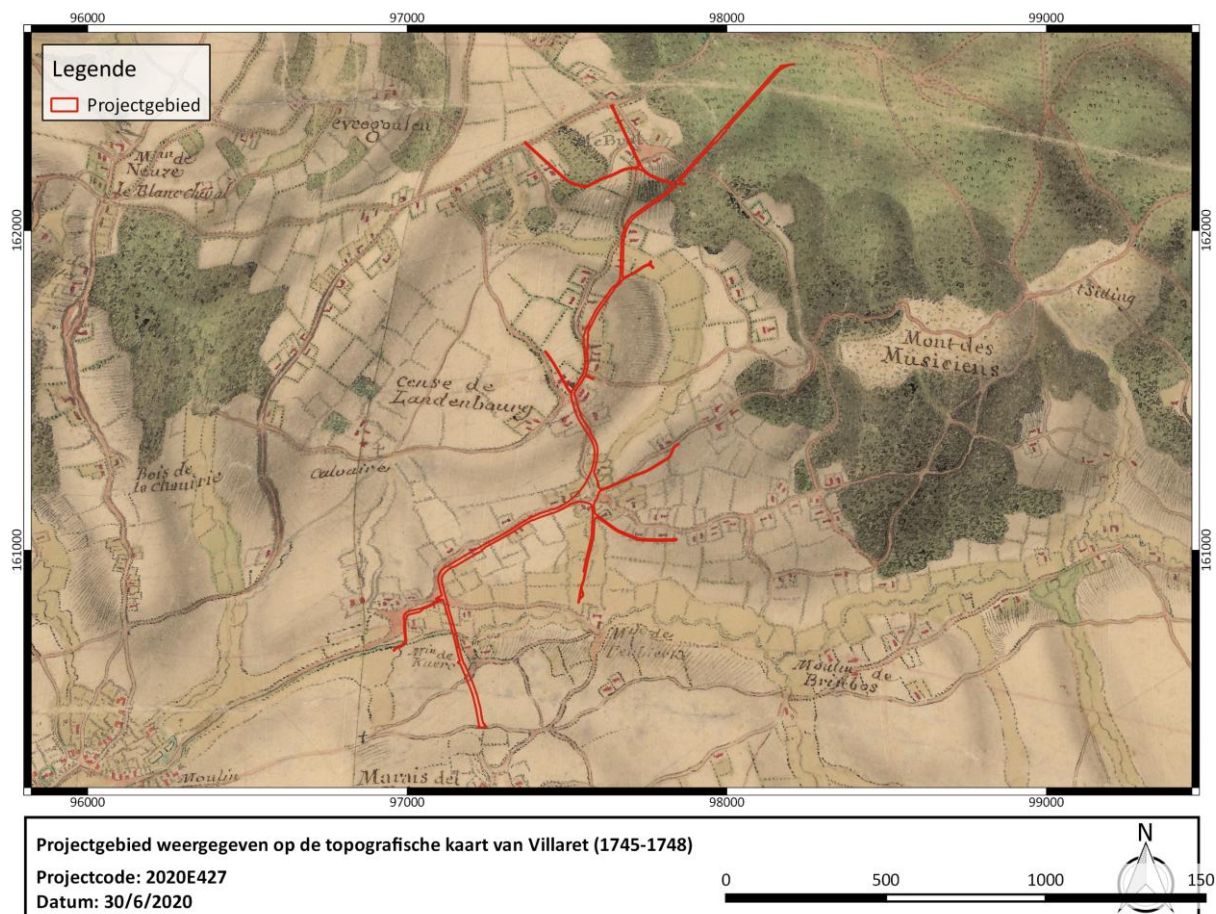

weinig informatie van de kaart af te leiden. Op de Villaretk kaart (1745-1748) staat meer landschappelijke informatie afgebeeld. Hierop is te zien dat de straten van het plangebied minstens teruggaan tot deze periode. Enkel in het noorden van het plangebied is het verlengde van de Savooistraat vanaf het kruispunt met de Kafhoek en Geertstraat, de huidige Nitterveldstraat nog niet aanwezig. De Savooistraat liep tot aan de Molenbeek, waarlangs zich destijds een flankerende weg bevond. Het deel van de Savooistraat tussen Molenbeek en Ninoofsesteenweg is eveneens van recentere oorsprong. De huidige Ninoofsesteenweg gaat terug op een oudere steenweg. Langsheen de straten zijn clusters van hoeves op te merken. De Ferrariskaart (1771-1777) toont eenzelfde beeld met vrij veel bewoning, nagenoeg lintbebouwing, langsheen de aanwezige straten.

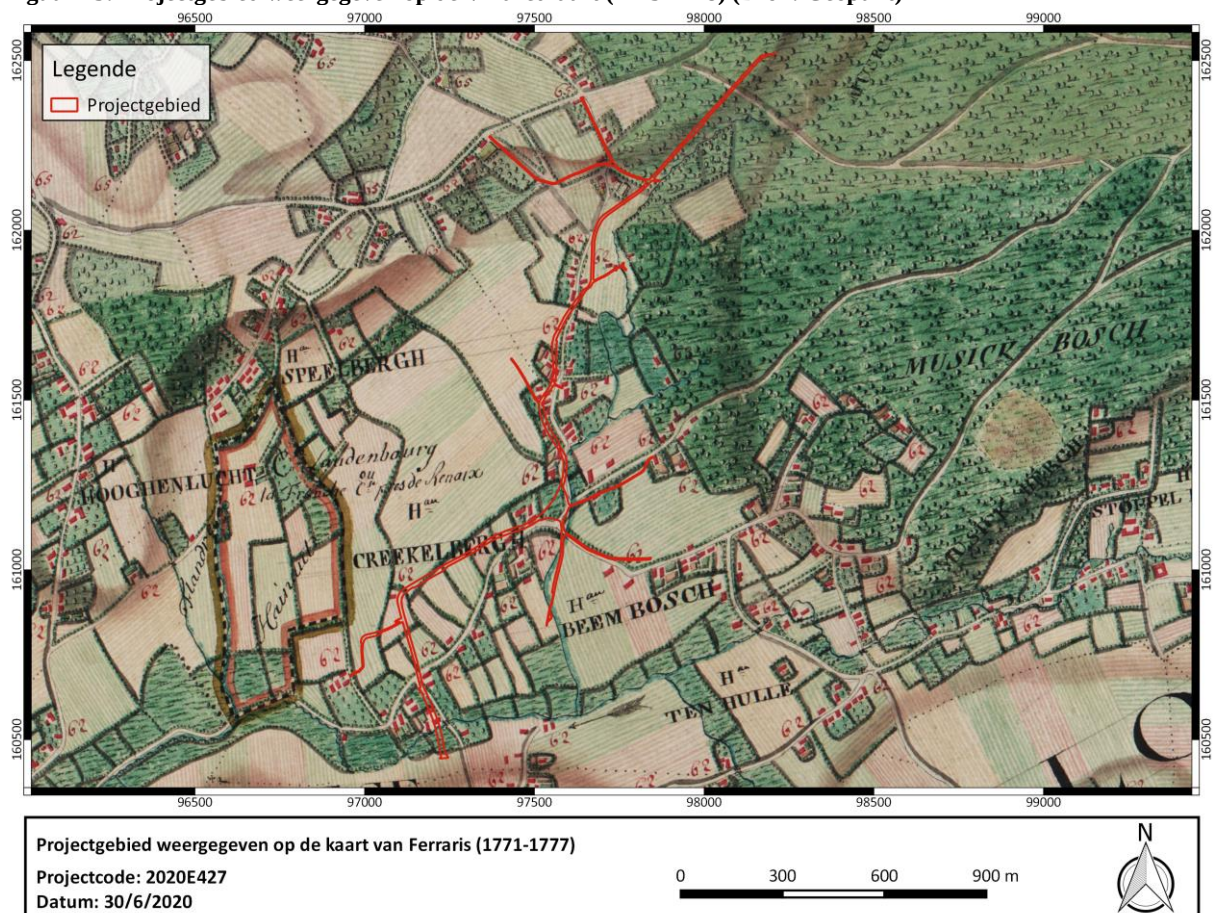
De 19de eeuwse kaarten (De topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de kaart van Popp (182-1879)) tonen reeds de aanleg van de spoorweg en de Ninoofsesteenweg. De huidige Nitterveldstraat, de verbinding tussen Ninoofsesteenweg en de Drieborrebeek loopt via een hoeve aan deze beek. Opvallend is de zone van het geplande bufferbekken, waar 3 wegen samenkomen (huidige Savooistraat, Muziekbosstraat, Drieborrebeekstraat/Populierstraat). De bocht die het tracé hier maakt, in plaats van een rechtlijnig doorgetrokken verbinding Savooistraat naar Muziekbosstraat, kan wijzen op een nederzetting of een ander gebruik van het perceel waardoor een dergelijke bocht noodzakelijk was (zie Figuur 28). Op de historische kaarten vanaf de 18de eeuw is hier geen bebouwing aanwezig, noch kent het perceel een specifiek gebruik. Dit geeft aan dat de oorsprong van de afbuiging van het tracé dus voor de 18de eeuw gezocht dient te worden.

Figuur 24: Uitsnede uit de kaart van Frickx (1744)

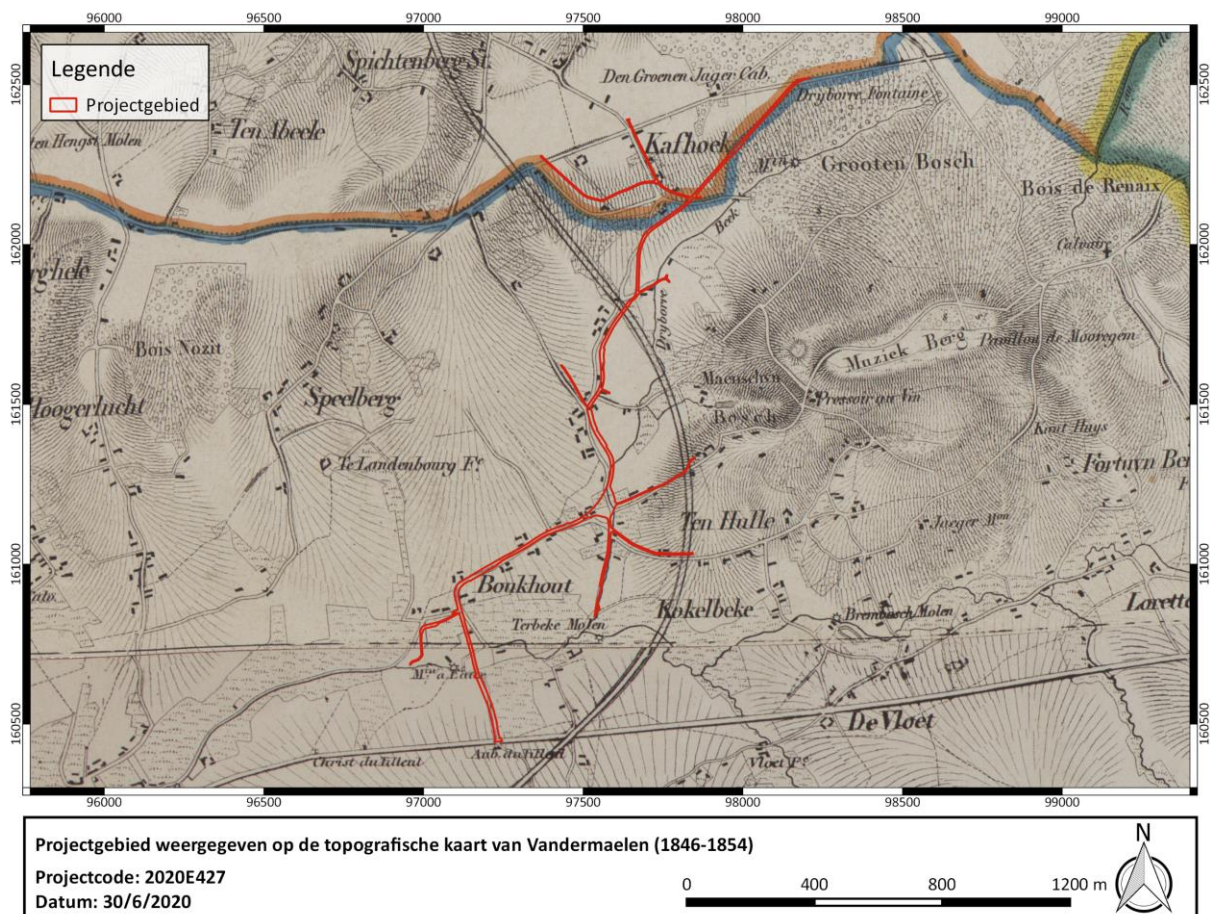

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Villaretkaart (1745-1748) (Bron: Geopunt)

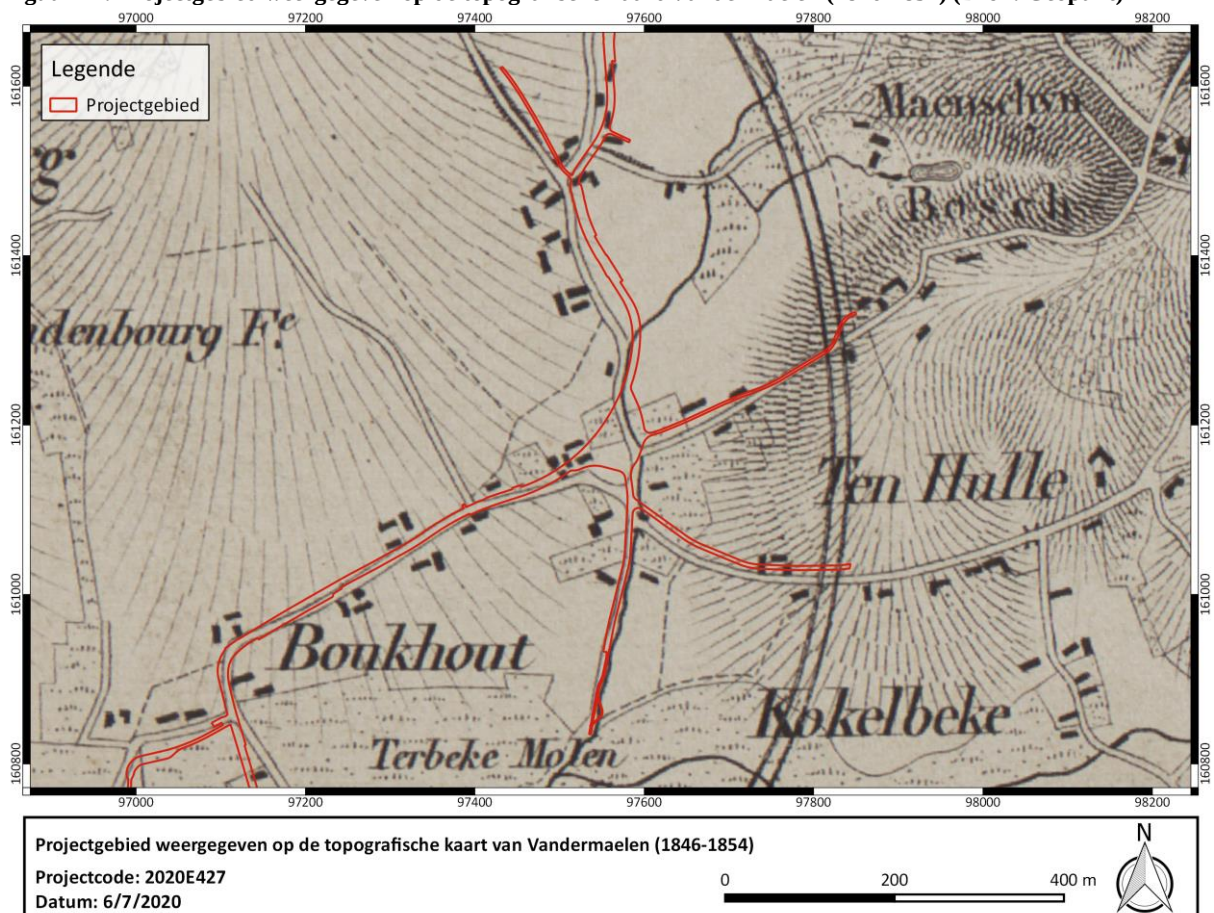

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777) (Bron: Geopunt)

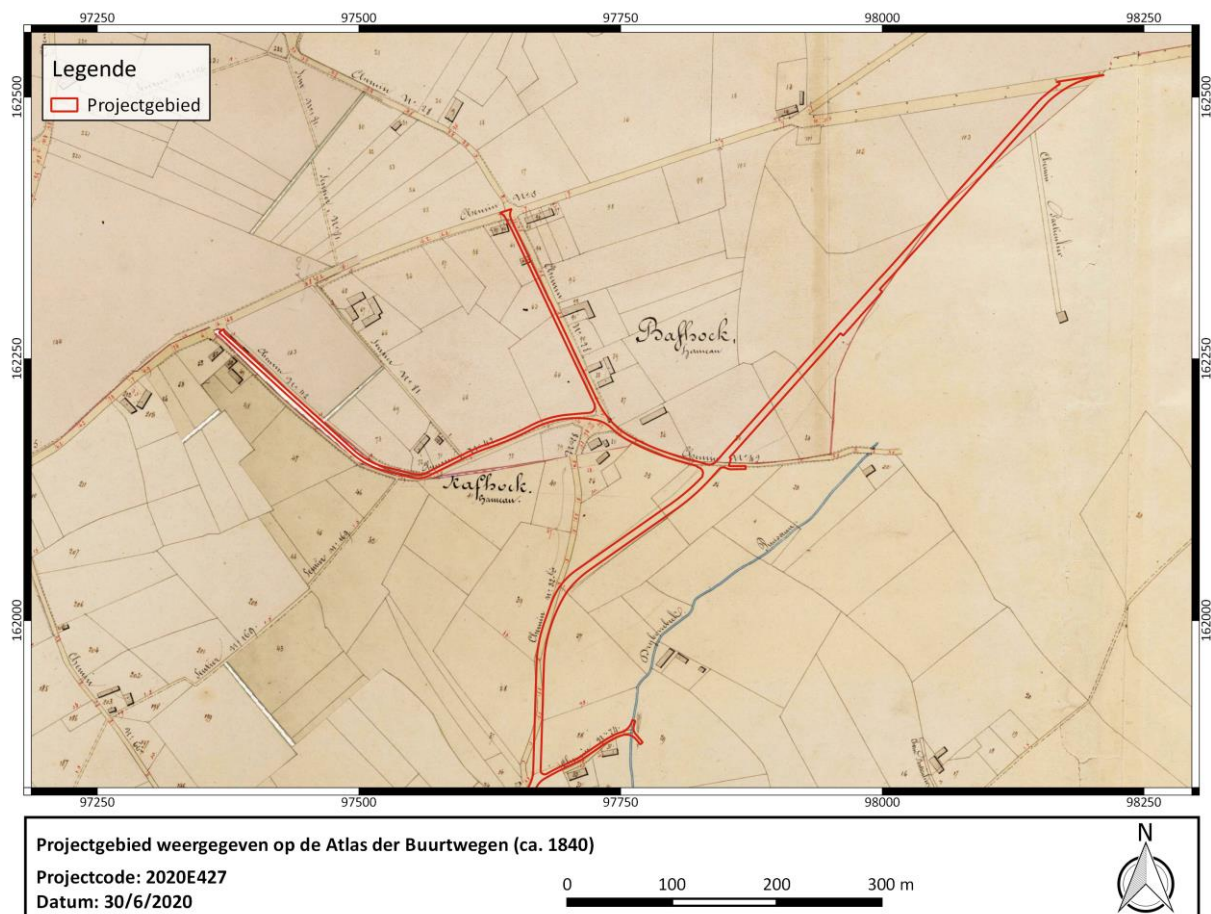

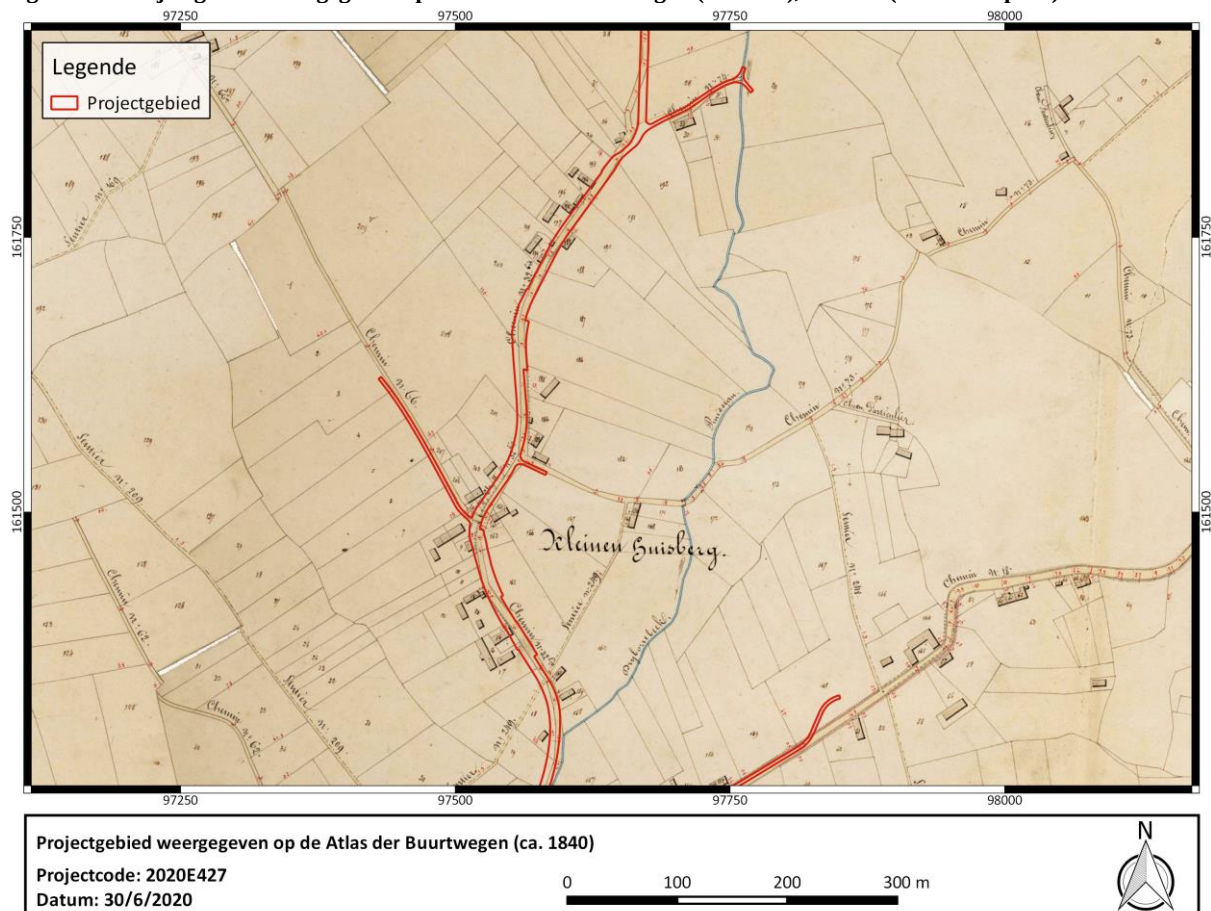
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (Bron: Geopunt)

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (detail) (Bron: Geopunt)

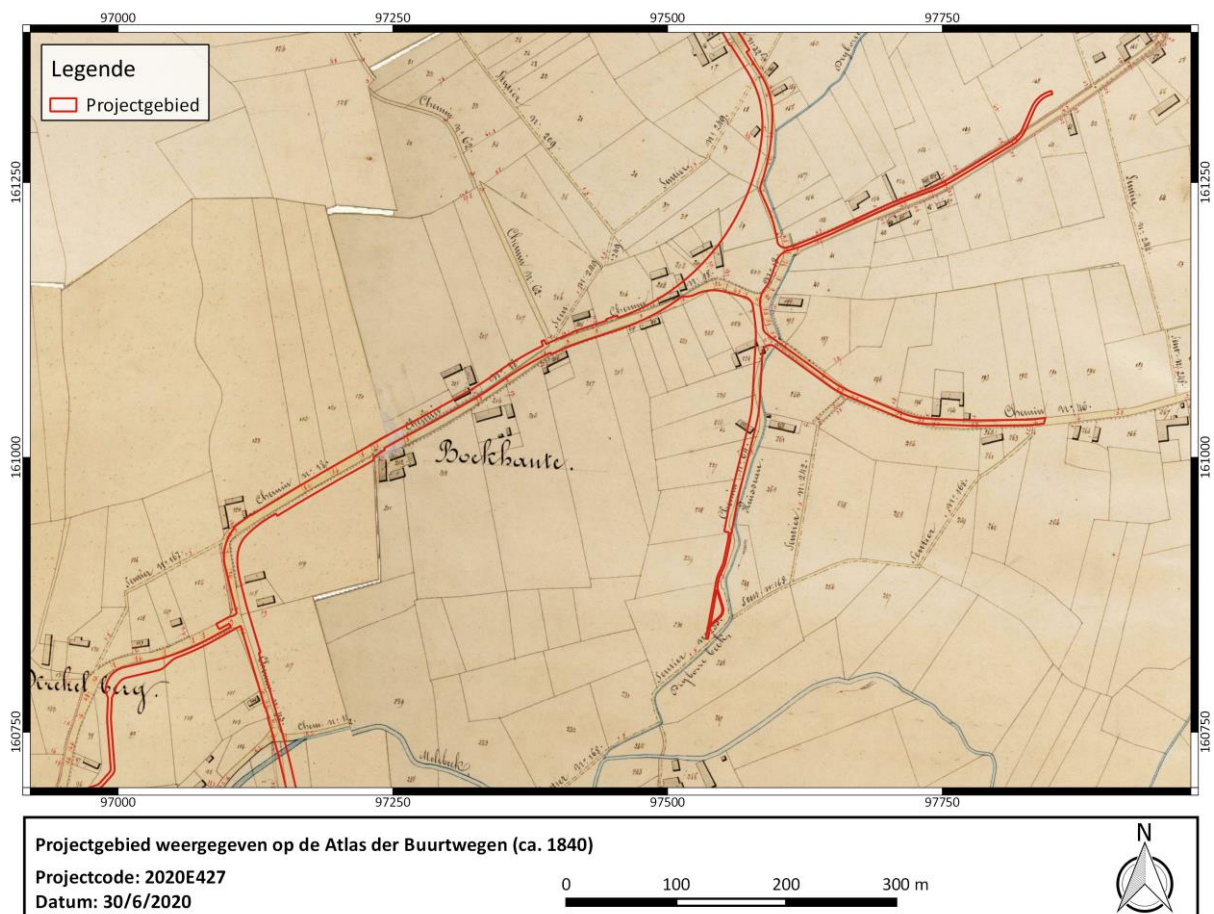

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail 1 (Bron: Geopunt)

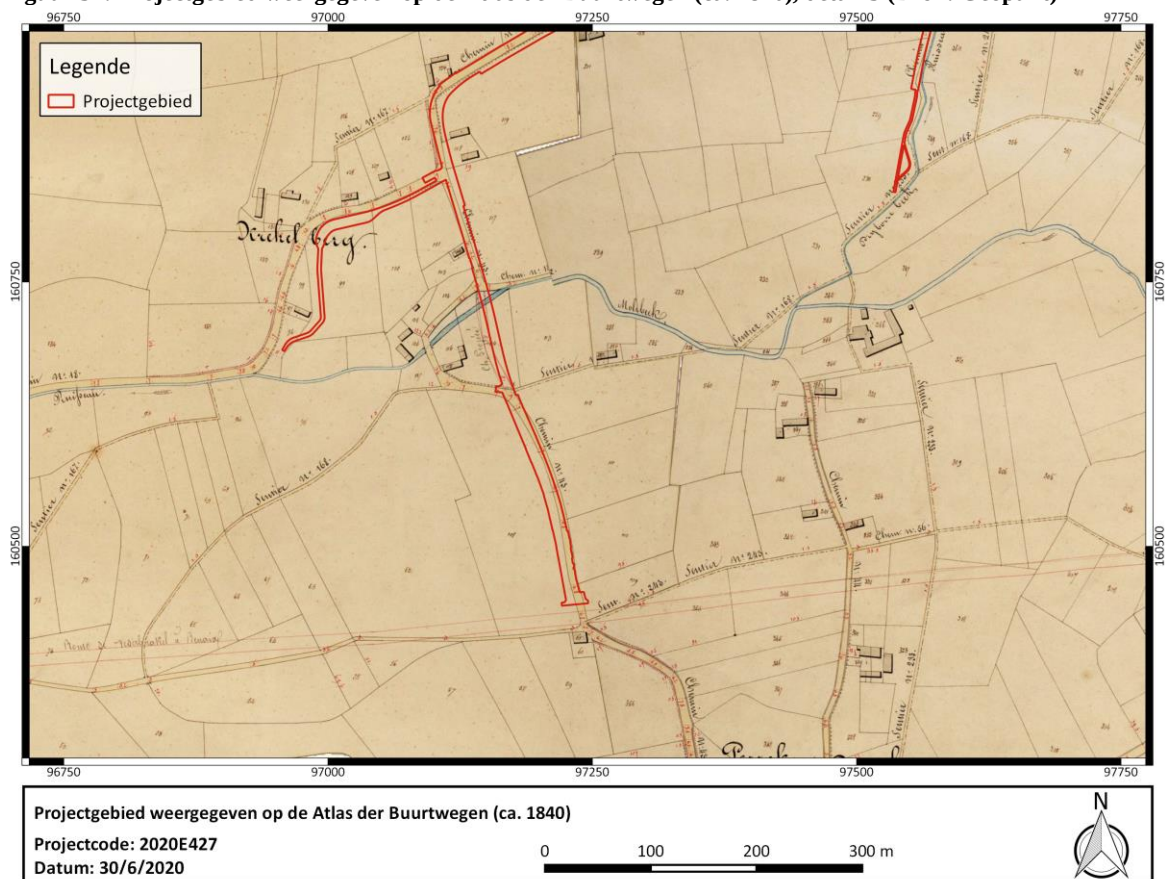

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail 2 (Bron: Geopunt)

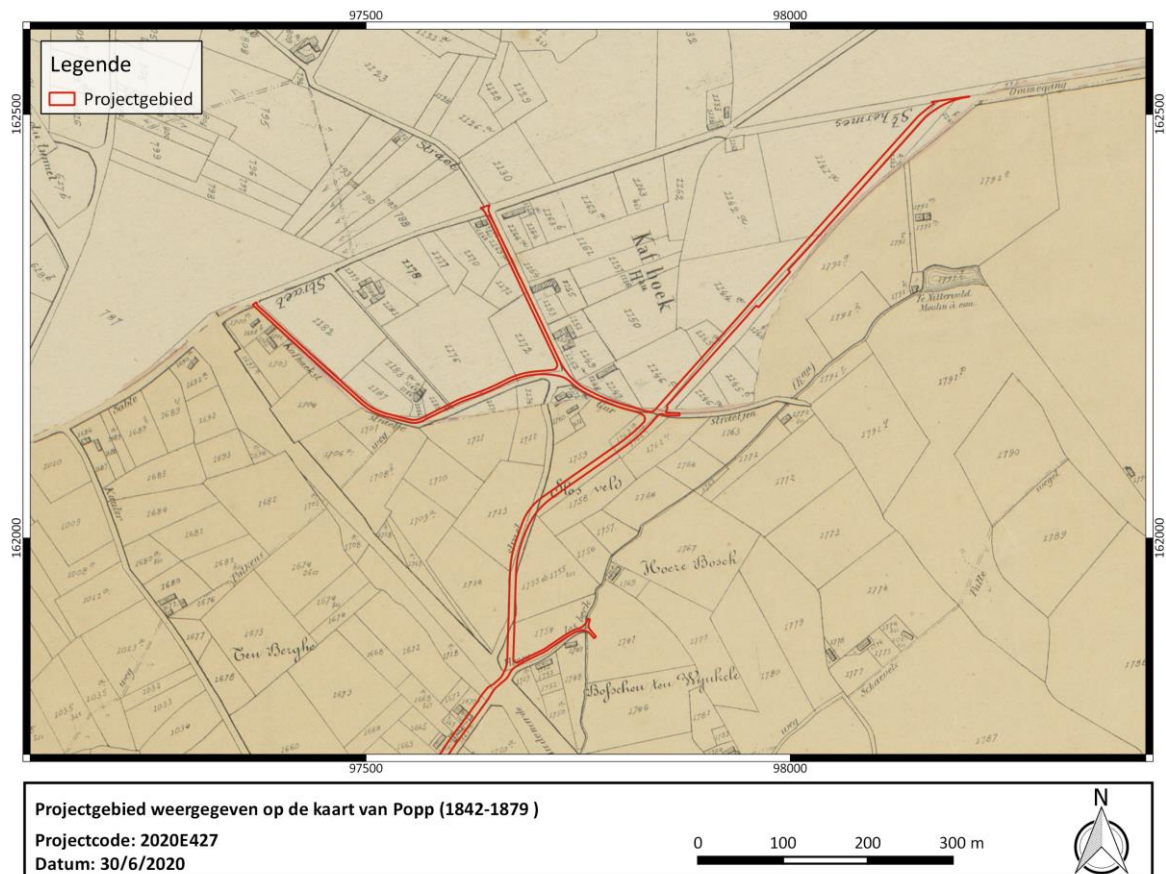

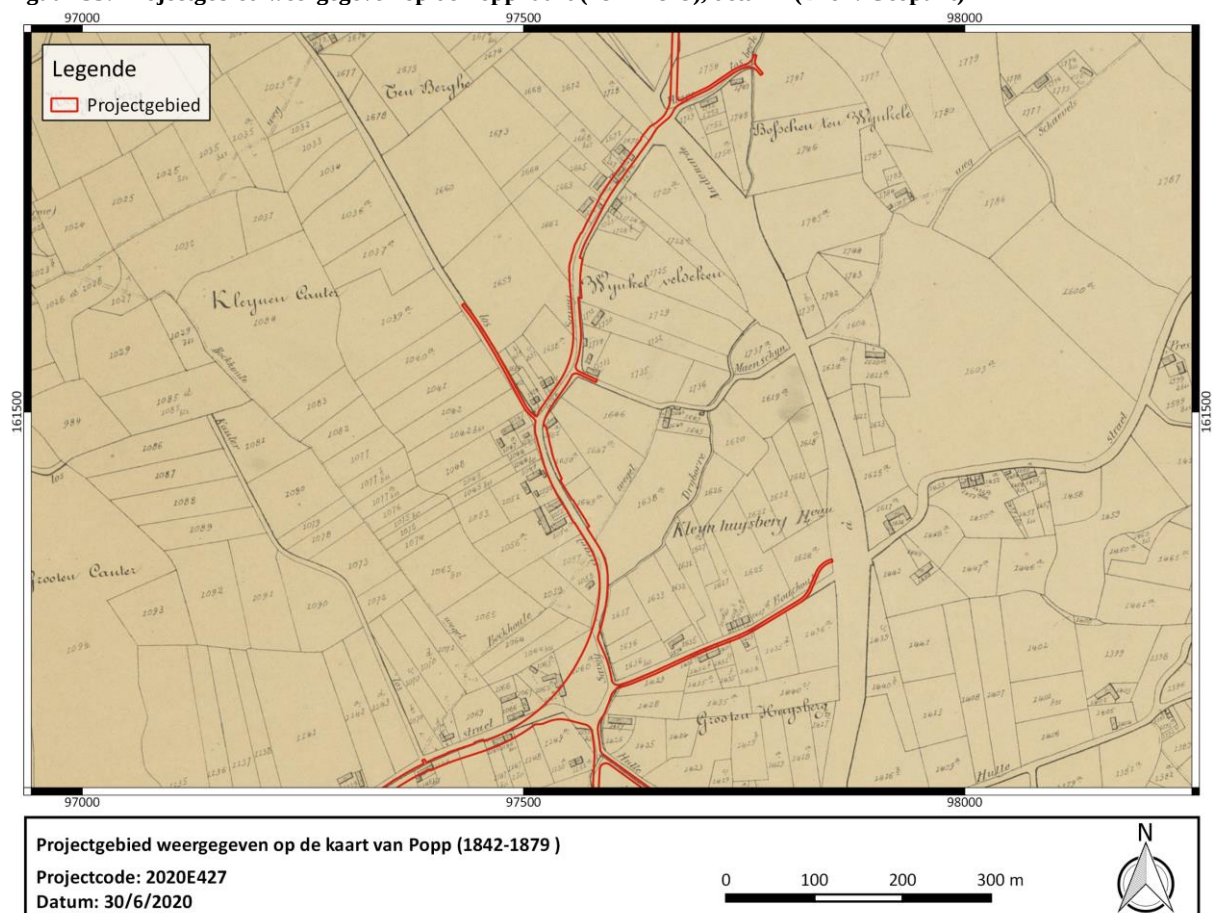
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail 3 (Bron: Geopunt)

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail 3 (Bron: Geopunt)

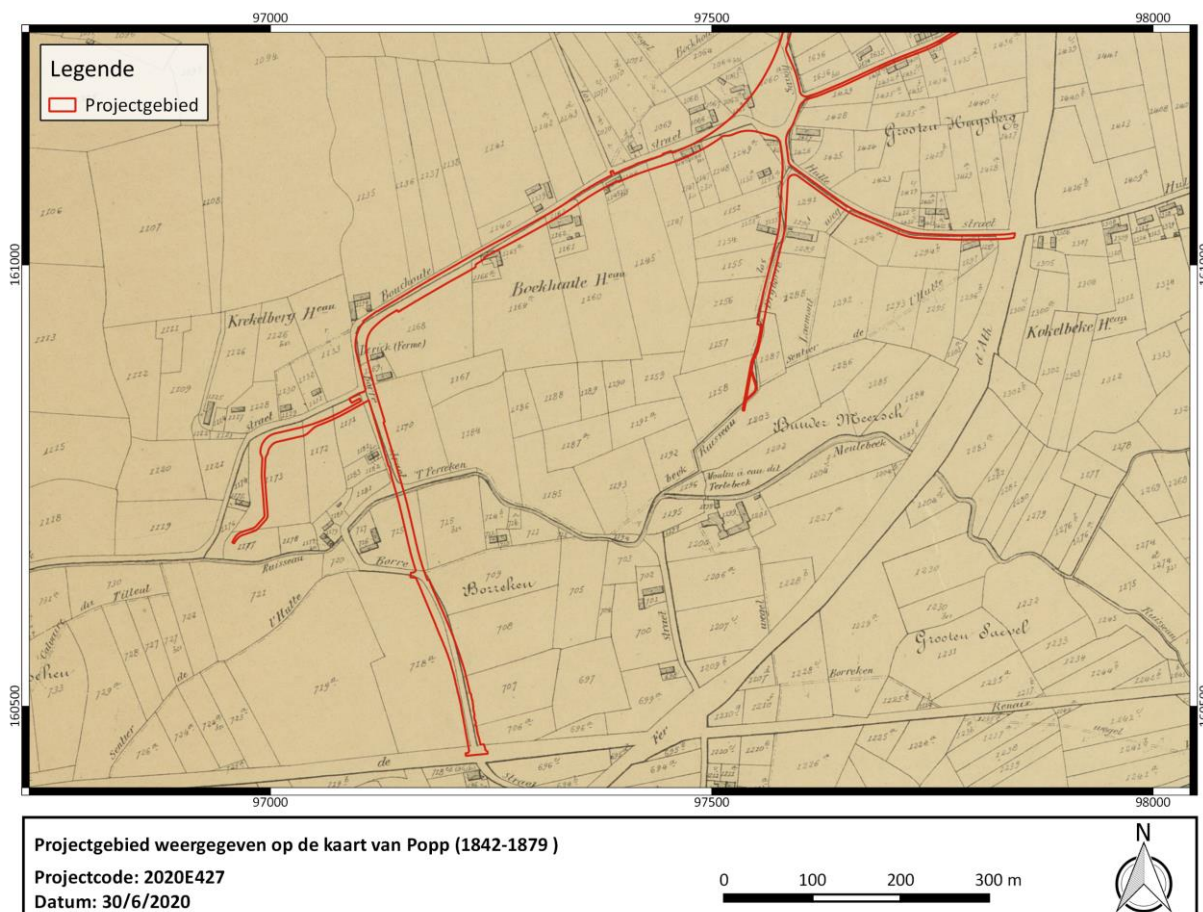

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail 1 (Bron: Geopunt)

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail 2 (Bron: Geopunt)

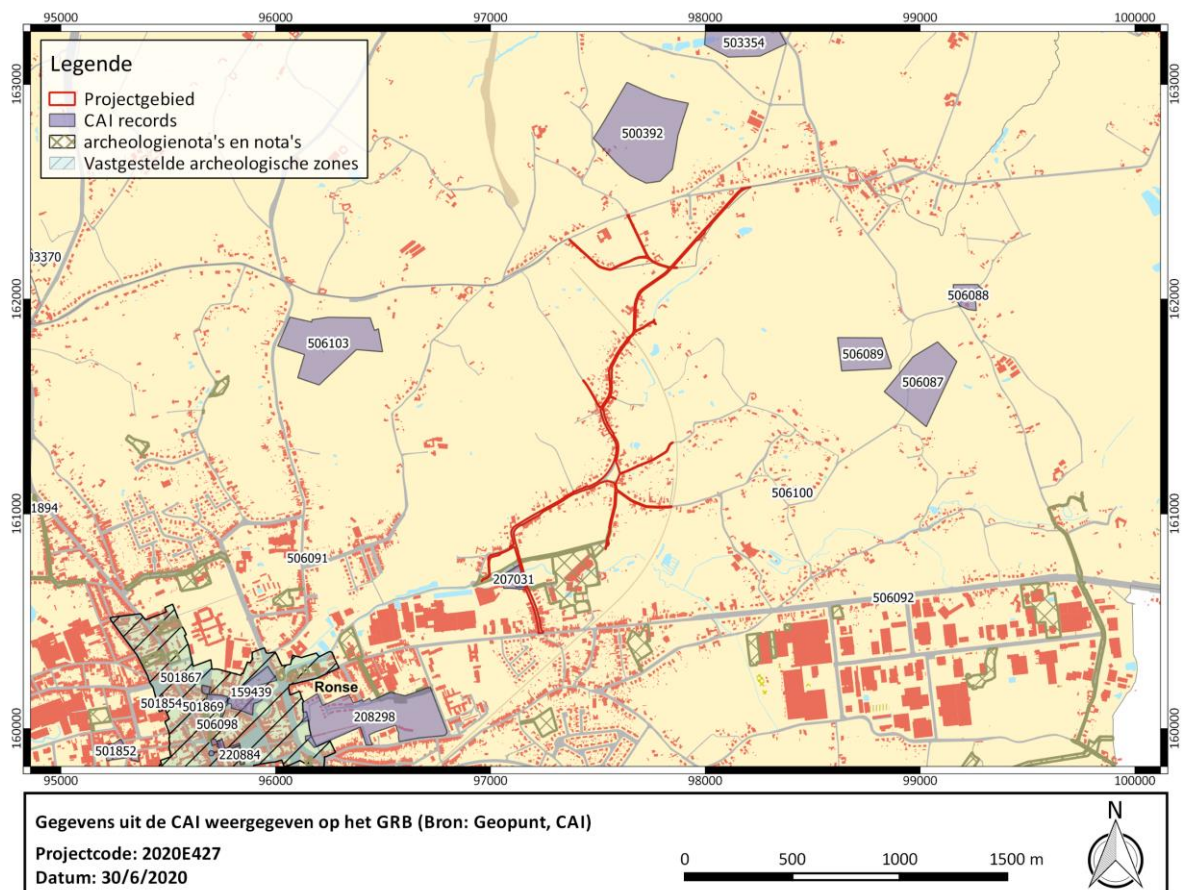

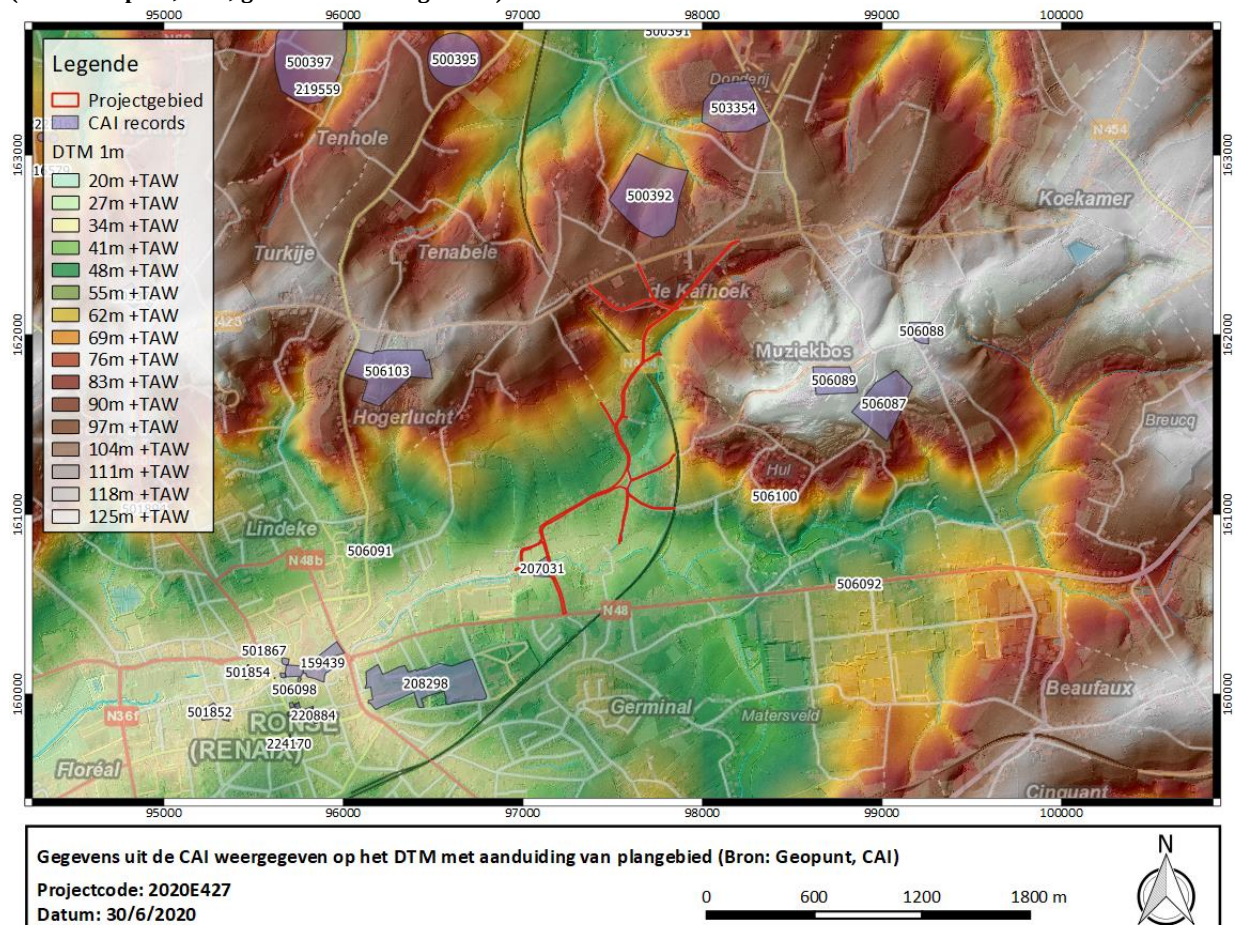
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail 3 (Bron: Geopunt)

1.3.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Figuur 36 en Figuur 37 geven de gekende archeologische gegevens weer in de omgeving van het plangebied. Hieronder worden de gegevens uit de CAI in tabelvorm opgesomd die in de nabijheid van het plangebied gelegen zijn:

Figuur 36: Gegevens uit de CAI, vastgestelde archeologische zones en (archeologie)nota's weergegeven op het GRB. (Bron: Geopunt, CAI, geo.onroerendergoed.be)

Figuur 37: Gegevens uit de CAI weergegeven op het DTM. (Bron: Geopunt, CAI)

I. Archeologische vindplaatsen

207031	Mechanische prospectie, NK: 15m Volle middeleeuwen: bewoningsporen Nieuwste Tijd: gebouw
208076	Opgraving, NK:15m Steentijden: losse vondst lithisch materiaal Romeinse tijd: residueel materiaal Vroege middeleeuwen: residueel materiaal Volle middeleeuwen: bewoning
208298	Opgraving, NK:15m Metaaltijden: 2 kringgreppels Vroege bronstijd: cluster 3 kringgreppels Romeinse tijd: nederzettingssporen, crematiegraven, leemontginningskuilen Volle middeleeuwen: gebouwplattegronden Nieuwe Tijd: percelering Nieuwste Tijd: molen (Bruulmolen)
506088	Opgraving, NK: 150m Finaal paleolithicum: concentratie lithisch materiaal Mesolithicum: lithisch materiaal Neolithicum: concentratie lithisch materiaal Bronstijd: meerdere grafheuvels Romeinse tijd: brandrestengraven
506089	Opgraving, NK: 15m Mesolithicum: windval lithisch materiaal, vondstconcentratie lithisch materiaal Neolithicum: vondstconcentratie lithisch materiaal, mogelijke nederzetting

	Laat-Romeinse tijd: losse vondst munten
--	---

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

219559	Metaaldetectie, NK: 15m Onbepaald: 2 munten in slechte staat
500391	Veldprospectie, NK: 150m Romeinse tijd: losse vondst aardewerk, concentratie bouw materiaal
500392	Veldprospectie, NK: 150m Romeinse tijd: concentratie aardewerk, concentratie bouw materiaal
500395	Veldprospectie, NK: 150m Romeinse tijd: concentratie bouw materiaal
500397	Veldprospectie, NK: 150m Romeinse tijd: losse vondsten aardewerk, concentratie bouw materiaal
503354	Onbepaald, NK: 15m Romeinse tijd: meerdere vlakgraven
506087	Veldprospecties, NK: 250m Paleolithicum: losse vondst lithisch materiaal Neolithicum: losse vondst lithisch materiaal, megalietgraf Bronstijd: grafheuvel, losse vondst lithisch materiaal Romeinse tijd: urnengraf
506091	Onbepaald, NK: 250m Romeinse tijd: brandrestengraf
506092	Onbepaald, NK: 150m Romeinse tijd: graf (of meerdere graven)

506100	Onbepaald, NK: 250m Romeinse tijd: vlakgraf
506103	Veldprospectie, NK: 15m Paleolithicum: concentratie lithisch materiaal Laat neolithicum of vroege bronstijd: kampement Romeinse tijd: munt

De omgeving van het plangebied heeft omwille van zijn landschappelijke kenmerken een hoog potentieel. In de omgeving zijn dan vrij veel archeologische indicatoren gekend. Verschillende veldprospecties hebben (lithische) vondsten uit het paleolithicum, neolithicum, bronstijd opgeleverd. Concentraties aan bouw materiaal en aardewerk uit de Romeinse periode opgeleverd, die mogelijks villa's indiceren. Verder zijn ook een aantal graven uit de Romeinse periode gekend, doordat deze vaak vroeg in de 20ste of in de 19de eeuw gevonden werden is daar verder weinig extra informatie over gekend. Met name de Muziekberg leverde tal van vondsten uit paleolithicum, neolithicum, bronstijd en Romeinse periode op.

Ook zijn verschillende archeologische onderzoeken in de omgeving uitgevoerd:

Aan de Savooistraat, ter hoogte van de Drieborrebeek werd in 2015 een opgraving⁸ uitgevoerd. Een voorgaand uitgevoerd proefsleuvenonderzoek⁹ wees immers op de mogelijke aanwezigheid van twee volmiddeleeuwse gebouwplattegronden en een gebouw op poeren uit de postmiddeleeuwen (CAI ID 207031). Bij de opgraving (CAI 208076) zijn residuele sporen uit neolithicum en Romeinse periode aangesneden, en een grote densiteit aan sporen uit volle

⁸ De Smaele et al 2015

⁹ Vander Ginst, Smeets 2014

middeleeuwen. Er werden 3 gebouwplattegronden uit wellicht twee bewoningsfasen aangetroffen die in de 2de helft 12de – eerste helft 13de eeuw te dateren zijn.

Figuur 38: Resultaten opgraving grenzend aan de Savooistraat, net ten zuiden van de Molenbeek (De Smaele et al 2015, bijlage overzicht structuren).

Net ten oosten van de stadskern van Ronse werd een grootschalig proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Van het 15ha grote terrein werd vervolgens 5ha geselecteerd voor verder onderzoek waarbij 5 onderzoekszones zijn onderzocht. Op de hoogste delen van het terrein werd een cluster van 3 kringgreppels aangesneden; Een ervan dateert wellicht uit de overgang finaal neolithicum – vroege bronstijd. In het begin van de midden bronstijd legde men vervolgens een tweede exemplaar aan met grote dimensies, de derde kringgreppels is kleiner en werd in een latere fase van de midden bronstijd aangelegd.

Enkele tientallen meters ten westen van deze cluster werden enkele mogelijke, slecht bewaarde, crematiegraven uit late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode aangesneden. Ten noorden en westen werden een twintigtal brandrestengraven uit de Romeinse periode aangetroffen. Verder werden verschillende leemontginningskuilen aangetroffen, en een enclosure die in verschillende fase van de 1e tot 3de eeuw in gebruik was, een daarop aansluitend wegtracé. Ook werden meerdere paalkuilen en kuilen aangesneden die op een nederzetting wijzen.

Ook werd een enclosure uit de middeleeuwen aangetroffen, die op de overgang tussen vroege en volle middeleeuwen te dateren is. Binnen de enclosure zijn drie gebouwplattegronden aangetroffen met een aantal palenclusters.¹⁰

Verder zijn nog enkele onderzoeken uitgevoerd op de Muziekberg. In 1836 en 1875 vonden daar reeds enkele onderzoeken plaats, door Ph. Crombé werd in 1988 twee grafheuvels onderworpen aan een onderzoek (CAI ID 50688, 50689). Bij de oudste opgravingen werden 3 grafheuvels onderzocht waarbij 6 urnen uit de Hilversumcultuur uit vroege en midden bronstijd

¹⁰ Pede et al 2015, p271-274

zijn aangetroffen. In bepaalde tumuli zijn bijzettingen in de Romeinse tijd aangetroffen. In 1988 werden twee tumuli opnieuw onderzocht, op locatie CA ID 506088 werden hiervan nog sporen gevonden, in tegenstelling tot locatie 506089. Naast deze onderzoeken zijn ook nog brandgraven uit de Romeinse periode en concentraties lithisch materiaal uit paleolithicum, mesolithicum en neolithicum aangetroffen. Mogelijk bevond zich ten tijde van het neolithicum een nederzetting op de Muziekberg.

1.3.2.4 Archeologienota's

Vlak bij de opgraving aan de Savooistraat ter hoogte van de Molenbeek werd recent een archeologienota opgesteld voor een terrein waar onder meer een voormalige weverij was gevestigd.¹¹ Het archeologisch potentieel werd hier zeer laag ingeschat. Ondanks de ligging aan de samenloop de Drieborrebeek met Molenbeek (de twee waterlopen die van de Muziekberg stromen) en aanwijzingen op afdekking van laat-Weichseliaanse afzettingen met Holocene alluvium en colluvium werd het steentijdpotentieel als zeer laag ingeschat wegens het ontbreken van een gradiëntsituatie en een kans op afgedekte bodems. Verder werd verondersteld dat het landschap hier pas ten vroegste in de volle middeleeuwen en vooral in de late middeleeuwen werd ontwikkeld, waarbij de periode vanaf late middeleeuwen geen resten sporen in de bodem achterlaat. Nochtans leverde het hierboven reeds vermelde onderzoek 140m ten westen drie plattegronden uit volle middeleeuwen op en enkele residuele sporen en vondsten uit neolithicum en Romeinse periode waaruit blijkt dat 'mogelijk in de dichte nabijheid sporen uit het neolithicum en Romeinse periode verwacht mogen worden'.¹² In combinatie met de historie van het terrein werd geen verder onderzoek geadviseerd.

Naar aanleiding van de aanleg van fietspad langs de Borrebeek werd eveneens een archeologienota opgesteld. Geen verder onderzoek bleek noodzakelijk. Op een groot deel van het tracé was immers reeds een aquafincollector aangelegd, waardoor dit reeds verstoord is. Verder onderzoek zou bovendien gezien de beperkte breedte en bodemingreep te weinig kennispotentieel bieden.¹³

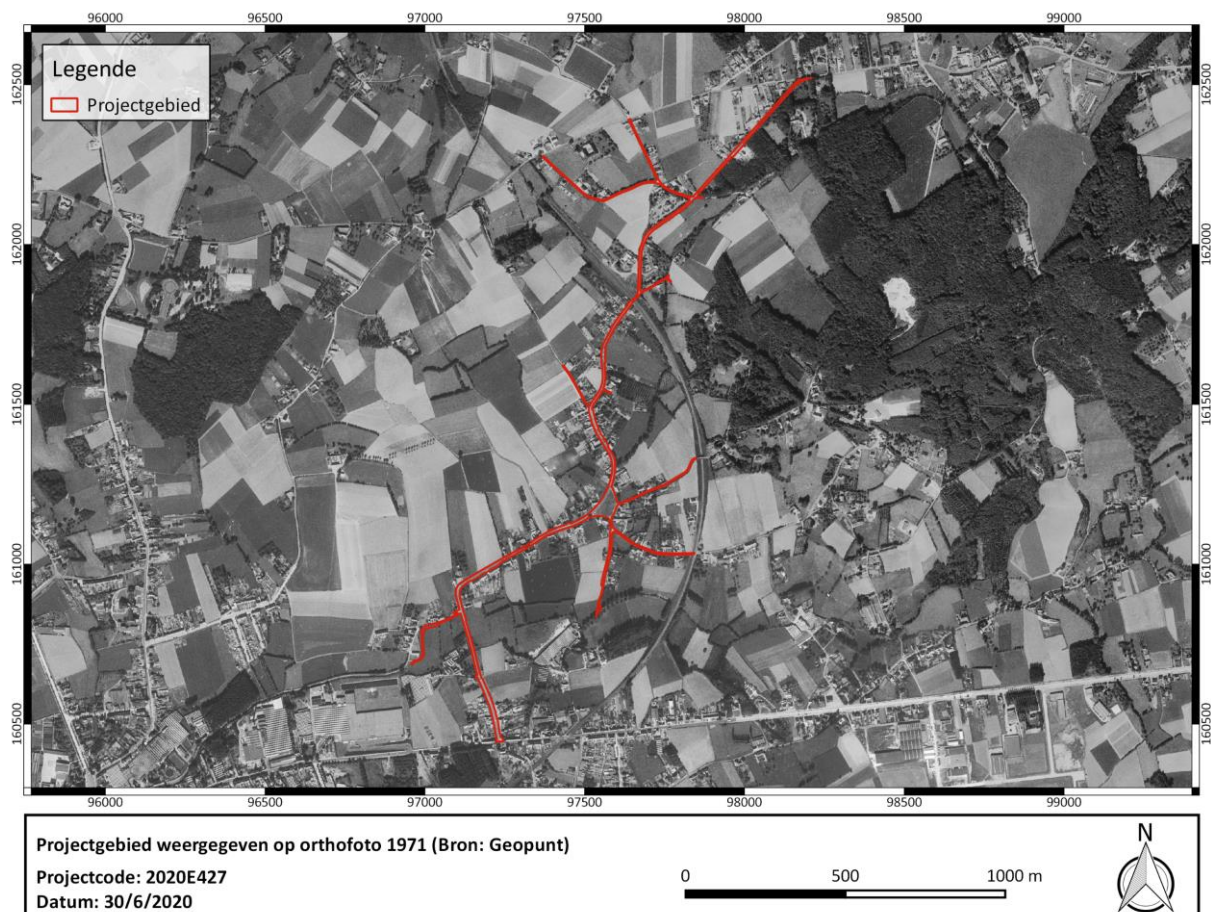
1.3.2.5 Recente geschiedenis en huidige gebruik

De orthofotosequentie vanaf 1971 toont een beeld van de recente ontwikkelingen ter hoogte van het plangebied. Ten opzichte van de 19de eeuwse kaarten is weinig gewijzigd. De Savooistraat is in tussentijd doorgetrokken tot de Louise-Mariestraat (Nitterveldstraat). Verder wordt bevindt zich lintbebouwing langsheen de Savooistraat. Ook de meer recente luchtfoto's laten weinig nieuwe ontwikkelingen zien met betrekking tot het plangebied.

¹¹ De Smaele, Pieters 2020

¹² De Smaele et al 2015, p70

¹³ Poulain et al 2017

Figuur 39: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied. (Bron: Geopunt).

Figuur 40: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).

Figuur 41: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).

1.4 Synthese

1.4.1 Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Landschappelijk bevindt het plangebied zich in de Vlaamse Ardennen. Het projectgebied ligt tussen de heuvelkam ten noorden van Ronse waarop zich verschillende toppen van getuigenheuvels bevinden (o.a. Hotond, Kruisberg, Muziekberg) en de oost-west ingesneden beekvallei van de Molenbeek waar de stad Ronse ontstaan is. Het plangebied loopt parallel aan een ingesneden beek, de Drieborrebeek, en helt af van ca. +92,5m TAW naar +37m TAW ter hoogte van de Molenbeek. Ten oosten van het plangebied, tussen de loop van de Drieborrebeek en Molenbeek, situeert zich de Muziekberg. Gezien de helling is het plangebied sterk erosiegevoelig, enkel in de beekvlakte zelf is de erosiegevoeligheid eerder laag. De bodem ter hoogte van het plangebied is opgebouwd uit eolische afzettingen van het Weichseliaan en hellingsafzettingen van het Quartair, ter hoogte van de Molenbeek zijn Holocene en Tardiglaciale aanwezig boven op de Pleistocene eolische afzettingen. Nabij de heuvelkam is het Quartair dek dunner tot afwezig, het Tertiaire substraat bestaat uit de Formatie van Tielt en Formatie van Kortrijk. Volgens de bodemkaart zijn voornamelijk matig natte zandleembodems aanwezig, al dan niet met intacte of verbrokkelde textuur B horizont. Ook zijn colluviale zandleembodems, al dan niet met bedolven textuur B aanwezig. Ter hoogte van de Molenbeek komen hydromorfe alluviale bodems voor.

De stad Ronse zou een vroegmiddeleeuwse oorsprong hebben, archeologische informatie wijst echter op een voorafgaande Romeinse nederzetting. Verder zijn verschillende locaties gekend met vondstenconcentraties uit paleolithicum, mesolithicum, neolithicum en zijn verschillende

grafheuvels uit neolithicum-bronstijd gekend. Verder zijn ook aanwijzingen voor verschillende villa's uit de Romeinse periode in de omgeving. Bij archeologische opgravingen zoals te Ronse stadstuin werden grafcircels uit laat neolithicum-bronstijd, Romeinse nederzettingen -en ontginningssporen, en woonerven uit overgang Karolingische periode-volle middeleeuwen op. Langs de Savooistraat, ter hoogte van de Molenbeek, zijn bij een onderzoek 3 volmiddeleeuwse gebouwplattegronden aan het licht gekomen. Landschappelijke parameters wijzen op een hoog potentieel voor archeologische aanwezigheid van de omgeving, hetgeen bevestigd wordt door archeologische indicatoren en de uitgevoerde archeologische onderzoeken. Voor het plangebied zelf beperkt de historische informatie zich voornamelijk tot cartografische bronnen. Kaarten vanaf de 18de eeuw tonen reeds de Savooistraat en zijstraten, de Nitterveldstraat kent een recentere oorsprong.

Intrinsiek is een hoog potentieel op aanwezigheid van steentijdartefactensites aanwezig, gezien de landschappelijke situatie waarbij het plangebied zich uitstrekt over de flank van een heuvelkam tot aan een grote beekvallei (Molenbeek). Hierbij volgt het plangebied de rand van een kleinere ingesneden beekvallei (Drieborrebeek). Verschillende vondstenconcentraties op de Muziekberg, een getuigenheuvel ingesneden door bovengenoemde beken, wijzen bovendien op aanwezigheid in paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. In de hoogste delen van het plangebied, nabij de heuvelkam, kunnen vondsten uit paleolithicum en mesolithicum in het bovenste deel van de bodem verwacht worden gezien het dunne tot afwezige Quartaire dek. Echter kunnen erosieve processen eventuele aanwezige sites verstoord of zelfs weggevaagd hebben. Erosieve processen kunnen elders op de flank eveneens een rol gespeeld hebben, waarbij lokaal erosie opgetreden is en/of colluviale afzettingen juist zones afgedekt kan hebben. Het Quartaire dek neemt toe richting de beekvallei van de Molenbeek, in de beekvallei kunnen eventuele sites uit paleolithicum en mesolithicum goed bewaard zijn door afdekking met colluvium afkomstig van de helling en/of alluvium van de beek. Echter bestaat het plangebied grotendeels uit huidige straten, die algemeen minstens tot 18de eeuw teruggaan. Insnijding van de historische (karren)wegen, de aanleg van verharding, de aanleg van nutsleidingen, huidige riolering en langsgrachten zullen het bodemarchief reeds aangetast hebben. Er is weinig kans dat steentijdartefactensites nog dermate bewaard zijn dat kenniswinst te realiseren valt binnen een onderzoeksgebied met beperkte breedte zoals het plangebied. De uitzondering is het kruispunt Savooistraat – Muziekbosstraat – Drieborrebeekstraat. Deze zone (ca. 2100m²) lijkt nooit bebouwd geweest te zijn, waardoor een gaaf bodemarchief verwacht kan worden. Gezien de ligging aangrenzend aan de Drieborrebeek is een hoog potentieel aanwezig. De bodemkaart geeft een colluviale bodem weer (Ldp), mogelijk kunnen zich hier nog intacte steentijdartefactensites bevinden.

Dit geldt eveneens voor eventueel aanwezige sites uit perioden vanaf het neolithicum. Ondanks het hoge aanwezigheidspotentieel, is weinig kans dat eventueel aanwezige archeologische sporen intact bewaard zijn. Gezien de beperkte breedte van het tracé en de te verwachten aanwezige verstoring zal verder onderzoek slechts weinig bijkomende kenniswinst kunnen opleveren. Opnieuw is het kruispunt Savooistraat – Muziekbosstraat – Drieborrebeekstraat de uitzondering. Hoewel zeer beperkt in oppervlakte (ca. 2100m²) kunnen hier sporen uit verschillende perioden aanwezig zijn. Gezien deze wegen minstens tot 18de eeuw teruggaan, is in deze zone van het kruispunt met clustering van bewoning op de 18de eeuw vooral m.b.t. de middeleeuwen genoeg kennispotentieel aanwezig. Het feit dat de 3 samenkomende wegen net ter hoogte van het plangebied een ietwat vreemde bocht maken, en later zou deze ingesloten zone creëren wijst op een mogelijke aanwezigheid van bewoning in deze zone. Historische kaarten vanaf 18de eeuw tonen geen bewoning op dit perceel zelf, waardoor het terrein mogelijk gevrijwaard is van verstoring door (sub)recente sporen. Verder houdt de ligging van deze zone, op een relatief vlakke zone tussen twee hellende flanken vlakbij een beek, op een kruispunt van 3 wegen sowieso een hoog potentieel in.

1.4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?*

De Savooistraat bevindt zich tussen de heuvelkam ten noorden van Ronse waarop zich verschillende toppen van getuigenheuvelds bevinden (o.a. Hotond, Kruisberg, Muziekberg) en de oost-west ingesneden beekvallei van de Molenbeek waar de stad Ronse ontstaan is. Het plangebied loopt parallel aan een ingesneden beek, de Drieborrebeek, en helt af van ca. +92,5m TAW naar +37m TAW ter hoogte van de Molenbeek. Ten oosten van het plangebied, tussen de loop van de Drieborrebeek en Molenbeek, situeert zich de Muziekberg. Gezien de helling is het plangebied sterk erosiegevoelig, enkel in de beekvlakte zelf is de erosiegevoeligheid eerder laag. De bodem ter hoogte van het plangebied is opgebouwd uit eolische afzettingen van het Weichseliaan en hellingsafzettingen van het Quartair, ter hoogte van de Molenbeek zijn Holocene en Tardiglaciale aanwezig boven op de Pleistocene eolische afzettingen. Nabij de heuvelkam is het Quartair dek dunner tot afwezig, het Tertiaire substraat bestaat uit de Formatie van Tielt en Formatie van Kortrijk.

- *Welke processen van bodemvorming zijn bekend?*

Volgens de bodemkaart zijn voornamelijk matig natte zandleembodems aanwezig, al dan niet met intacte of verbrokkelde textuur B horizont. Ook zijn colluviale zandleembodems, al dan niet met bedolven textuur B, aanwezig. Ter hoogte van de Molenbeek komen hydromorfe alluviale bodems voor.

- *Welke geomorfologische processen zijn gekend?*

De Vlaamse Ardennen, het interfluvium tussen Schelde en Dender, is een sterk golvend landschap waarbij verschillende toppen boven de 100m reiken. De hoogste toppen bestaan uit de Formatie van Diest, die met zijn ijzerzandsteenbanken zeer resistent gebleken is tegen erosieve processen. Het huidige golvend landschap is het gevolg van langdurige rivier- en hellingserosie.

- *Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?*

Niet van toepassing.

- *Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied? Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten? Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?*

Binnen het plangebied zijn geen archeologische resten gekend.

- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?*

De geplande aanleg van de verschillende rioleringsleidingen zal een ingrijpende impact op het bodemarchief uitoefenen. Deze worden algemeen ca. 1,5m tot 3,30m uitgegraven. Het plangebied bestaat nagenoeg volledig uit bestrating en heeft in het verleden reeds een versturende invloed op het bodemarchief gekend (aanleg van de weg, aanleg langsgrachten, aanleg gemengde riolering, aanleg nutsleidingen). Ter hoogte van het kruispunt Savooistraat - Muziekbosstraat – Drieborrebeekstraat wordt een bufferbekken gegraven op een perceel van ca. 2100m². Ook binnen deze zone zal het bodemarchief volledig verstoord worden.

1.4.3 Samenvatting

Te Ronse, en een deel op grondgebied Maarkedal, zullen wegen- en rioleringswerken plaatsvinden. Het projectgebied omvat voornamelijk de noord-zuid gerichte Savooistraat, waarbij enkele haaks aansluitende straten deels meegenomen worden in de geplande werken. De geplande aanleg van de verschillende rioleringsleidingen zal een ingrijpende impact op het bodemarchief uitoefenen. Deze worden algemeen ca. 1,5m tot 3m uitgegraven en zal zich, met uitzondering van de DWA ter hoogte van de grachten, onder het centrale wegdek bevinden. Op een grasveld ter hoogte van het kruispunt van de Savooistraat met Muziekbosstraat – Drieborrebeekstraat wordt een bufferbekken voorzien. Het plangebied bestaat uitgezonderd dit grasveld volledig uit bestrating en heeft in het verleden reeds een verstorende invloed op het bodemarchief gekend (aanleg van de weg, aanleg grachten, aanleg riolering, aanleg nutsleidingen).

Landschappelijk bevindt het plangebied zich in de Vlaamse Ardennen. Het plangebied loopt parallel aan een ingesneden beek, de Drieborrebeek, en helt af van ca. +92,5m TAW naar +37m TAW ter hoogte van de Molenbeek. Ten oosten van het plangebied, tussen de loop van de Drieborrebeek en Molenbeek, situeert zich de Muziekgberg. Gezien de helling is het plangebied sterk erosiegevoelig, enkel in de beekvlakte zelf is de erosiegevoeligheid eerder laag. De bodem ter hoogte van het plangebied is opgebouwd uit eolische afzettingen van het Weichseliaan en hellingsafzettingen van het Quartair, ter hoogte van de Molenbeek zijn Holocene en Tardiglaciale aanwezig boven op de Pleistocene eolische afzettingen. Nabij de heuvelkam is het Quartair dek dunner tot afwezig, het Tertiaire substraat bestaat uit de Formatie van Tiel en Formatie van Kortrijk. Volgens de bodemkaart zijn voornamelijk matig natte zandleembodems aanwezig, al dan niet met intacte of verbrokkelde textuur B horizont. Ook zijn colluviale zandleembodems, al dan niet met bedolven textuur B aanwezig. Ter hoogte van de Molenbeek komen hydromorfe alluviale bodems voor.

De stad Ronse zou een vroegmiddeleeuwse oorsprong hebben, archeologisch informatie wijst echter op een voorafgaande Romeinse nederzetting. Verder zijn verschillende locaties gekend met vondstenconcentraties uit paleolithicum, mesolithicum, neolithicum en zijn verschillende grafheuvels uit neolithicum-bronstijd gekend. Archeologische opgravingen in de omgeving leverden sporen uit laat neolithicum-bronstijd, Romeinse tijd en Karolingische periode-volle middeleeuwen op. Landschappelijke parameters wijzen op een hoog potentieel voor archeologische aanwezigheid van de omgeving, hetgeen bevestigd wordt door archeologische indicatoren en de uitgevoerde archeologische onderzoeken. Voor het plangebied zelf beperkt de historische informatie zich voornamelijk tot cartografische bronnen. Kaarten vanaf de 18de eeuw tonen reeds de Savooistraat en zijstraten, de Nitterveldstraat kent een recentere oorsprong.

Intrinsiek is een hoog potentieel op aanwezigheid van steentijdartefactensites aanwezig, gezien de landschappelijke situatie waarbij het plangebied zich uitstrekt over de flank van een heuvelkam tot aan een grote beekvallei (Molenbeek). Hierbij volgt het plangebied de rand van een kleinere ingesneden beekvallei (Drieborrebeek). Echter bestaat het plangebied grotendeels uit huidige straten, die algemeen minstens tot 18de eeuw teruggaan. Insnijding van de historische (karren)wegen, de aanleg van verharding, de aanleg van nutsleidingen, huidige riolering en langgrachten zullen het bodemarchief reeds aangetast hebben. Er is weinig kans dat steentijdartefactensites nog dermate bewaard zijn dat kenniswinst te realiseren valt binnen een onderzoeksgebied met beperkte breedte zoals het plangebied. De uitzondering is het kruispunt Savooistraat – Muziekbosstraat – Drieborrebeekstraat. Deze zone (ca. 2100m²) lijkt nooit bebouwd geweest te zijn, waardoor een gaaf bodemarchief verwacht kan worden. Gezien de ligging aangrenzend aan de Drieborrebeek is een hoog potentieel aanwezig. De bodemkaart

geeft een colluviale bodem weer (Ldp), mogelijk kunnen zich hier nog intacte steentijdartefactensites bevinden.

Dit geldt eveneens voor eventueel aanwezige sites uit perioden vanaf het neolithicum. Ondanks het hoge aanwezigheidspotentieel, is weinig kans dat eventueel aanwezige archeologische sporen intact bewaard zijn. Gezien de beperkte breedte van het tracé en de te verwachten aanwezige verstoring zal verder onderzoek slechts weinig bijkomende kenniswinst kunnen opleveren. Opnieuw is het kruispunt Savooistraat – Muziekbosstraat – Drieborrebeekstraat de uitzondering. Hoewel zeer beperkt in oppervlakte (ca. 2100m²) kunnen hier sporen uit verschillende perioden aanwezig zijn. Gezien deze wegen minstens tot 18de eeuw teruggaan, is in deze zone van het kruispunt met clustering van bewoning op de 18de eeuw vooral m.b.t. de middeleeuwen genoeg kennispotentieel aanwezig. Historische kaarten vanaf 18de eeuw tonen geen bewoning op dit perceel zelf, waardoor het terrein mogelijk gevrijwaard is van verstoring door (sub)recente sporen.

Gezien de beperkte breedte van het tracé en de te verwachten verstoring zal verder onderzoek ter hoogte van het wegtracé slechts weinig kenniswinst kunnen opleveren. Het is niet uitgesloten dat binnen het plangebied steentijdartefactensites of sites uit perioden vanaf het neolithicum aanwezig zijn. Het bodemarchief binnen het plangebied zal echter reeds minstens gedeeltelijk verstoord zijn door de aanleg van huidige straten, riolering en nutsvoorzieningen. Gezien de lage verwachting op intacte archeologische waarde en kleine potentiële kenniswinst wordt geen verder onderzoek geadviseerd ter hoogte van het wegtracé. Op het perceel waar een bufferbekken voorzien wordt kunnen zich mogelijk steentijdartefactensites of sporensites bevinden, die bedreigd worden door de geplande werken. Gezien een hoog kennispotentieel dient verder onderzoek te gebeuren, dit wordt toegelicht in het programma van maatregelen.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Publicaties

Bogemans 2003. *Kaartblad (29) Kortrijk. Quartairgeologische Profieltypenkaart Schaal: 1/50.000*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel i.o.v. Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen

Bogemans 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 Kortrijk*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel i.o.v. Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen

Bogemans 2005. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 30/38 Geraardsbergen & Ath (deel)*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel i.o.v. Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen

De Smaele B., Pype P., Krug C., Cattrysse A. 2015: *Vlakdekkend archeologisch onderzoek van een nederzetting uit de volle middeleeuwen te Ronse-Savooistraat (prov. Oost-Vlaanderen)*, ADEDE archeologisch rapport 54.

De Smaele B., Pieters H., 2020. *Vooronderzoek Ronse Meuniersite archeologienota*. <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/14309>

Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W., De Moor G., 1999. *Kaartblad 29 Kortrijk. Toelichtingen bij de geologische kaart van België – Vlaams Gewest*. Brussel: Belgische Geologische Dienst en Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Pede R., Clement C., De Cleer S., Guillaume V., Cherretté B. 2015: *Ronse De Stadstuin*, SOLVA Archeologierapport 20.

Poulain M., Maréchal S., Pede R., Cherretté B., 2017. *Ronse Drieborrebeek, aanleg van fietspad. Archeologienota (bureauonderzoek)*. SOLVA Archeologierapport 95, <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/6079>

Vander Ginst V. & Smeets M. 2014: *Archeologisch vooronderzoek aan de Savooistraat te Ronse*, Archeo-rapport 226. 2014/163

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

